

Verovering van Rhodes, met de onnozele bloed-schande

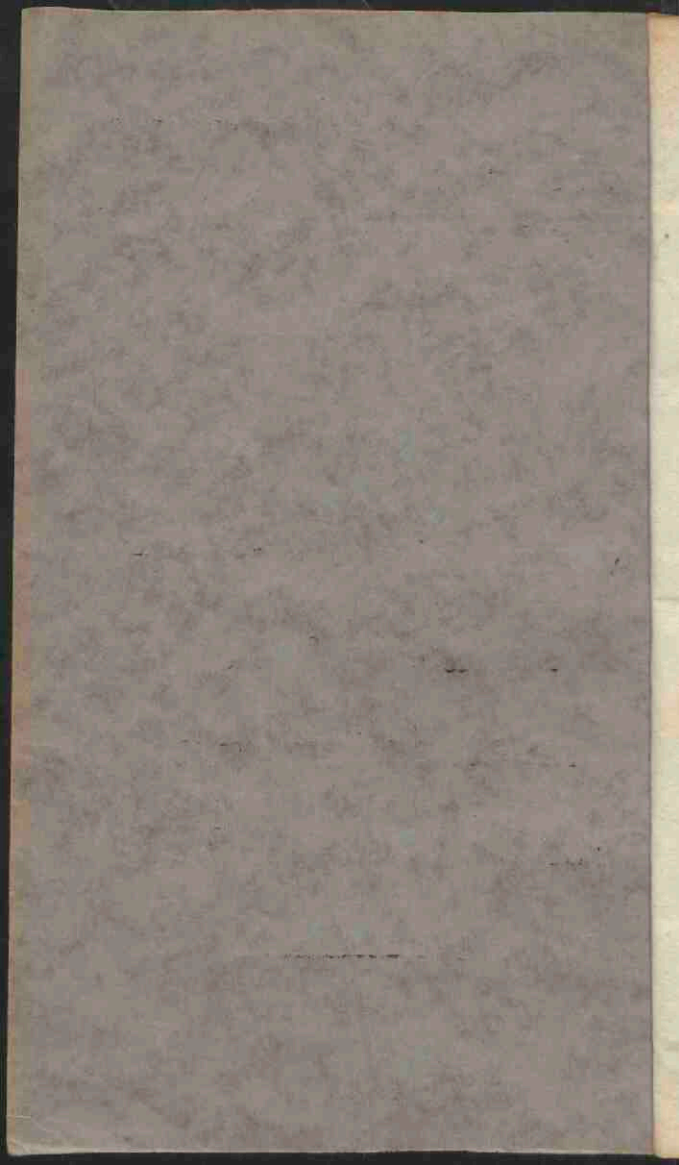
<https://hdl.handle.net/1874/371824>

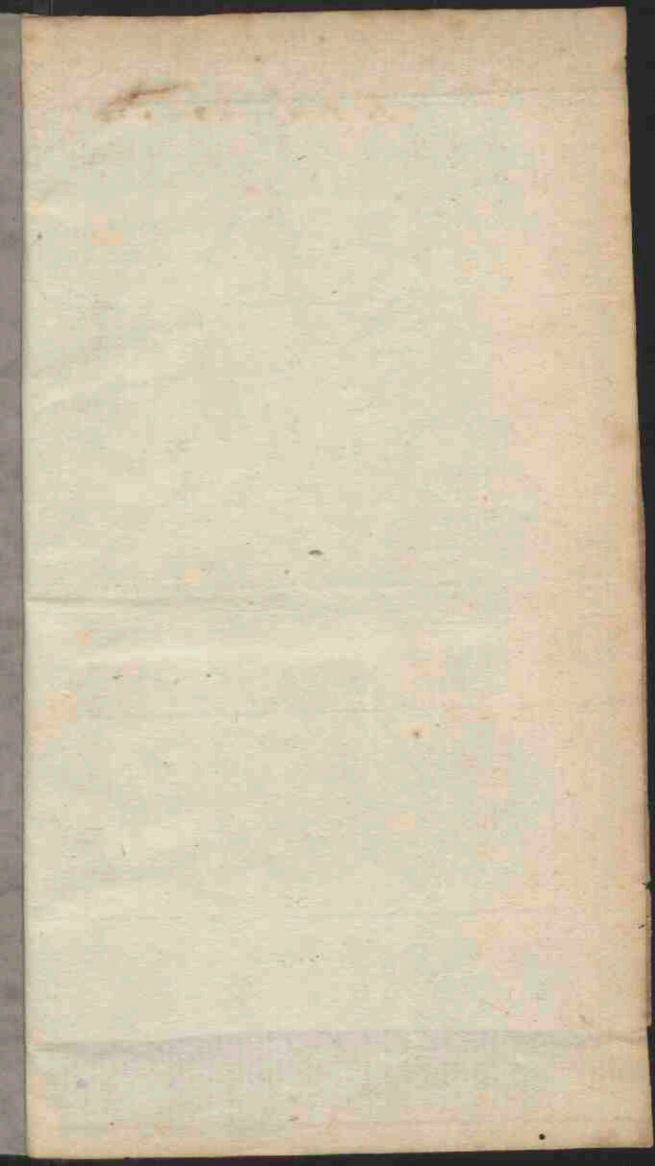
BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

Verzameling tooneel=
stukken uit de
nalatenschap van
Prof. Dr. J. te WINKEL

No. 767

Wier ruyf de vader by het Kruis
Da dood hier Boven, en Zuyfter hand
Door toe de Man, en Vrouwe zamen
En ynnigheit maar dan twee behouen

767

VEROVERING
VAN
RHODES.
MET DE
ONNOZELE BLOED-SCHANDE.
T R E U R S P E L.
D O O R
J. J. SCHIPPER.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

Te AMSTERDAM.
By PIETER HENDRIK CHARLOIS,
Boekverkoper aan de Oost-zyde van de
Beurs, 1741.

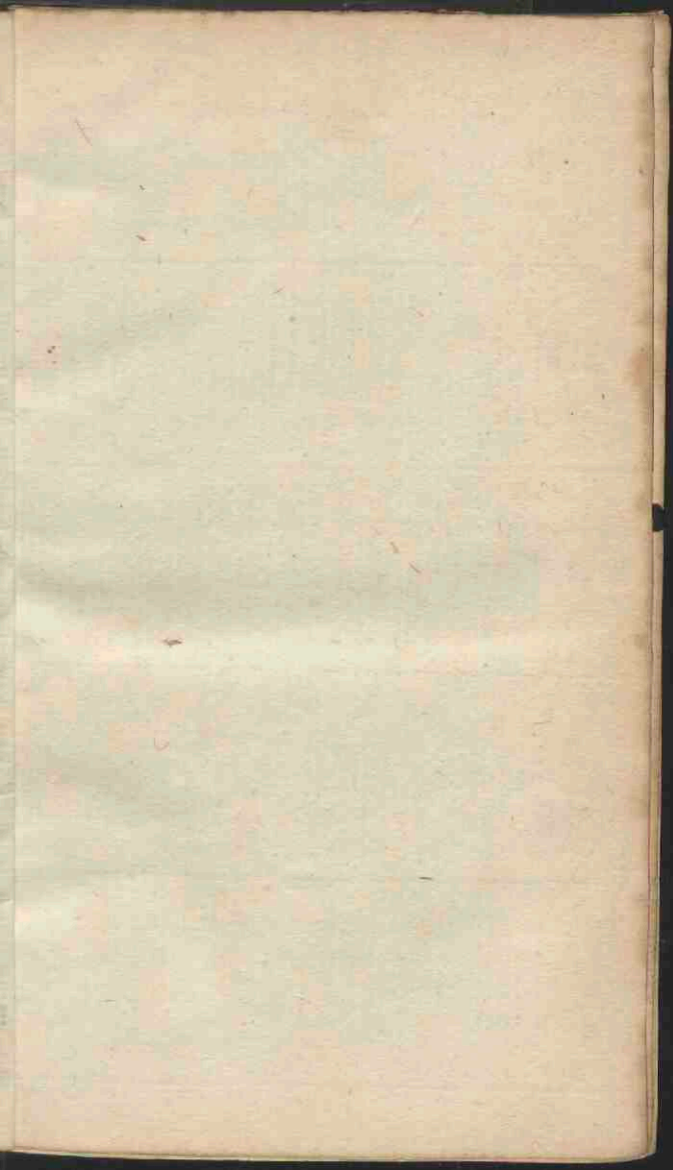
THE HISTORY OF

RHODES

AND THE
ISLANDS
ADJACENT
TO THE
MEDITERRANEAN
SEA

BY
J. H. M. J. VAN
DER
WATERING

I. I. SCHIPPER OUD XXIII. IAREN.

VERWIN U ZELVEN.

Twee Geesten zijn verplicht aen 't loffelyke Leven
Van Hem, wiens beelddenis hier in wove ooge staelt
Want 't een heest Ariaen' in smaeklyk duits geschreef
Na dat 'er 't ander had uit lekker frans vertaelt
M. G. Jongaegel.

A A N

TOBIAS VAN DOMSELER.
 WILLEM DIRCKSZ. HOOFD.
 D. PIETER CODDE.
 CLAES MOYAERT.
 WILLEM VAN BUYL.

Hoofden des Amsterdamsche Schou-Burghs.

KONST-LIEVENDE,

OVerlang met eenige yver bevangen zynde, om yets op Rym-maat te stellen, dat op ons Amsterdams Tooneel kon af-gebeeld worden, nam ick eindelyk deze stoffe, hoewel onbequaem, ten aenzien dat ik daer meê 't wit van d'oude, en onder de nieuwe den uytnemende Jooft vanden Vondel, en weynig andre overtreffers, de tijd, en plaets aengaende, niet kon betreffen; doch gestierd zynde van een inval, dat men, op 't naeuwst te mikken, geen meer tyt behoorde te nemen, dan zoo veel als 't Spel tot haer vertoning vereyschte, en op een plaetse, zonder van kelders in kamers, huizen, hoven bergen, bosschen, binnen, en buyten steden te

lopen, heb ik 't zoo naeuw niet willen nemen: maer alleen bewercken dat het groot gewoel, alzo ons Tooneel zulx vereyscht, zouw maken; en zo 't niet alte klaer is om d'History van Periandre, Fidamant, en Florinisse wel te vatten; mits daer toe te veel omstandigheden van node zijn, wyze ik de gene, die daer van 't volle verstant begeert te hebben, naer d'Onnozele Bloed-schande, korteling door my vertaeld; en wat Rijmaengaet, de vrienden hebben aen te mercken dat het van de vruchten mijn 'er leerlingschap is, en dat 'er noch wel ruym zo kromme, harde, en onnozelen zijn van ouder, die ervaren Meesters menen te wezen, maer kunnen juyft, zoo ick 't zeggen magh, naeuw, zonder spuwen huylen, en lacchen, gelezen worden. d'Opzicht van welcken my verftout heeft dit volgende op te dragen aen uw E. doch op voorwaerde datse tot de bescherming daer van geen zwaerder Harrenasch aantrekken, als daerze d'oorzaek, die my bewogen heeft dit alzo te stellen, kunnen beweeren, maer of u eenige, die dit noch onlydelyk viel, wat hard
par-

parsten, steld u daer tegens in geen ge-
vaer, maer geeft het in hun handen, om,
als onnozel, met onnozele schande ver-
nielt te worden. 'k Vernoegme dat
ick dit, voor 't eerst ter wereld heb ge-
brocht, en noch inde wille blyf van te
vertoon, zoo 't myn vermogen kan
bereycken, dat uw aengenamer zal
gevallen te ontfangen uyt de handen
van

UW. E. Toe-geneene

*J. J. Schipper, in Amsterdam den
25 Augustus.*

't I N H O U D.

Soliman met zijn Heeren sprekende van zyn Krijgs-
overste dien hy met een Armade naer Rhodes had ge-
zonden, wierd door een bode, die de vluchtelingen daer
van had zien aenkomen, verwittigt dat de plaetse voor
hem verkeken was, daer op de Oversten met eenige o-
ver gebleven Soldaten, al twistende, aenkomende door
hem wierden gevangen gezet, en trekt zelf in alle neer-
stigheyd naer Rhodes. *Zynde het Eerste bedryf.*

Fidamant Italiaens, en Periandre Frans Edelman in
Scythen zijnde, trekken ten oorlogh, latende door
d'order des Konings Florinisse, de vryster van Fida-
mant, in de bewaring van een zijner Tolcken, die,
op haer in minne-lust ontfteken zijnde, haer wil ver-
krachten, dan zy ontvlucht het, en kooft tot Rho-
des, waerse daer na van Periandre, en Fidamant ge-
vonden wierd. *Zynde het tweede bedryf.*

De Rhodianen, verheugd datze hun land van de Turc-
ken doen ruymen hadden, bereyden hen daer over te
Zege-vieren, als een Gezand van Gethuljen, om die
te vergrooten daer eenige van de wreedste dieren
brengt, die in voegen staende om tegens malkander
opgehitst te worden, breekt een stelling al belaeën met
menschen, waer op deze dieren toen aenvielen. Pe-
riandre dat door eenige verschrikten verstaende, treed
dapper toe, en verlost van verflindinge, neffens ve-
le andre, zijn vryster Clarimene, waer over hy met
een kostelijk rappier begiftigt wierd van den Groot
Mr., die, de vreu-hde gebiedende te herstellen, aen-
gezeyd wierd, dat Soliman met een machtige Arma-
de gevallen was in Rhodes. Daer op bereydense hen
dat te beschermen, maer verliezen 't. *Zynde het derde
bedryf.*

Soliman, Rhodes gewonnen hebbende, doet haer
Bor-

I N H O U D.

Borgers vry uyttrekken. Periandre, gevangen zijnde, breekt los, en komt inder nacht by Adraltes, op dat die, toen vrint zijnde van Soliman, zijn vry-geley, verzoekt, 't geen hy doet; en trekt doen, sterck geperst van een gezicht dat hem 's nachts verschenen was, itrax uyt Rhodes. Fidamant zijn lief, en zuster uyt het gevaar gered hebbende, komt weêr in de stad, om te vernemen waer Periandre gebleven was, doch hem niet konnende vinden, voegd zich weêr by haer, en gaet 'er meê naer Venetie, om dan zijn zoecking te hernemen. *Zynde het vierde bedryf.*

Messenia, moeder van Periandre, droomt dat 'er Zoon na zijn lang uytblyven, met een Jongkvrouw, die hy getrouwt had, t'huys kooft, en daerlijk sterft. Periandre kooft t'huys mede brengende zijn en haer dochter, dieze onnozelyk by hem gehad hadde, en t'opvoeden had gezonden te Loreynen, na datze hem in Italiaen had gestierd, om in haer gemoet de gedachten dezer zonde niet te voeden, hem naer de droom zijner moeder geschiet zijnde, en begraven wezende kooft Fidamant die hem noch zoekt, en verstaet van Lyliane die hy klagende by 't Graf vond, dat hy begraven lagh met de gene daer van hy de Vader, Broeder, en Man was, 't geen zy hem t'eenemaal verhaeld waer op hy zyn zoeken geeyndigt ziende, weer naer Italien trekt, om zijn Sufter, en Florinisse te vertroosten. *Zynde het vijfde bedryf.*

Spelende Personen.

- S**OLIMAN, Turckse Keyser.
ALCIPPES, een van zijn Princen.
TURKSE BODE.
GRADIMART } Krijgs Overste.
POLANES }
FIDAMANT, Italiaens Edelmen.
FLORNISSE, zijn vryster.
CLARIS, haer Slavinne.
TAELEMAM des Konings van Schythen.
KNECHT.
PERIANDRE, Françoys Edelman.
SLAVINNE.
GROOT Mr. van RHODES.
ADRASTES, zijn Krijgs Overste.
GEZANT van Getbulien.
REY van de Rhodiaense Maeghden.
RHODIAENSCH RIDDER.
CLARIMENE, zuster van Fidamant.
1 }
2 } RODIAENSCH RIDDER.
3 }
RHODIAENSCH BODE.
REY van d'uyttreckende Rhodianen.
SCHILTWACHT.
CAMERLINK.
MESSENI A, Moeder van Periandre.
LYLIANE. Zijn eerste vryster.
CELINDE, Dochter zuster, en vrouw van Periandre.

VEROVERING
 VAN
 RHODES.
 MET DE
 ONNOZELE BLOED-SCHANDE.

T R E U R S P E L.

E E R S T E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

SOLIMAN, ALCIPPES, en Soldaten.

SOLIMAN.

Oe kan het slinx geval de grootste Princen
 dreygen,
 En brengen tot verderf? de werelt schynt 'er
 eygen,
 En wat 'er bodem torst schynt in 'er maght ge-
 stelr.

Zy doet, ondanc de Vorst, dik buygen, met geweld,
 De lendnen van 't gebiet; dat bleek toen zy dien dwarf-
 sen,

En schrikkelijke slaggh sloeg op het ryk van Parssen,

2 VEROVERING VAN RHODES:

Daer onze heerfe kling naar dat gebieden ftak,
 Dat Kroon'er glans verloor, en Scepter kreeg een krak.
 Wy deden hunnen maght, en hooghmoed neder zincken
 En onz', in 't tegendeel, tot aan den Hemel blincken.
 Hoe zeer de Sophy brulde, en tierde op zynen maght,
 En tegens ons 't geftoet zyns Heirfte velde braght,
 Om ons van Tauris wal, door dappere geruchten
 Van zyn gemoede komft, te doen heel toomloos vluch-

ten,
 Tot berging onz'er lyf, zoo wierd hy eerft gewaer
 Dat deze ftadt alleen door ons liep geen gevaar.
 Maer dat zyn leven zelf haeft raekte in ons vermogen.
 Hoe fchricklyk fcheemerd' hem zyn nederlaeg voor oo-

gen,
 Toen hem (als deze fchaë, na lang naer die gehaekt,
 Was wederom, door lift, in zynen maght geraekt)
 Zyn moedigh paert dat zich, in 't rennen, dapper roerde,
 Van 't droeve doods gevaer, uyt d' ooffer veften voerde:
 Terwyl ons oorlogs volk, den eenen door de poort,
 Die uyt ziet naer het welf, met groote kracht geboord
 Tot eenen open weg, geweldig binnen fprongen,
 Daer d' andere doot de bresch, met kracht van zabels
 drongen.

In fteë, tot fpyt van hen, die, met gewapende hand,
 Verdagide den wal van hunnen Vaderland.
 Toen zag men zo 't geweer, omvangen door de vingren,
 Van onzen yzren vuyft, voor's vyands oogen flingren,
 Dat wee in Tauris klonk, zoo uyt verdriet gewrocht
 Dat 't hertelyk getraen, door 't oogh, haar uytgang zocht
 Mits dat hun ftract, en wal, met dooden langs beworpen,
 In haer gants droge borft al gretelyck verflorpen
 Het eygen burgers bloed, en ganschlyck bracht in wer
 Dees voorgemelde ftad, die al van over her
 De zetel, en de throon van al de Sophys ftrekte; (rekte
 En op welx fchaers gedacht hun dubble hooghmoed
 Tot zulken over daed, dat zy, door wil of niet

Te buygen meenden 't juk van 't wereltse gebied:
 Maer zyn nu wel bewuft dat hen de noodlots vlagen
 Hoe wyd hun ryck zich strek, wel machtig zyn te plagen
 Jae door haer doen de steun van hunnen voorgien staet,
 Gefchakeld aan haer reex, noch daeghlyx onder gaet,
 Doch zy 'er wil of niet ick pas niet op 'er wetten:
 Maar meen, met loutre kracht, noch heereyck te zetten
 Op myn ontzienlyk hoofd, door kracht van oorlogs
 recht,

Een kroon waer aen 't gebied van Rhodes is gehecht.
 Zo zullen dan die geen die over zo veel Juygen,
 Door hunnen dapperheyd, voor d' onzen moeten buy-
 gen,

En zwichten voor ons stael, tot dat hun heerschappy,
 Door dwang, zich bind aen d' ons. O brave Alcip, zeg
 my,

Wat heeft toch uw gehoor, nu uyt' gerucht gezogen
 Hoe 't al voor Rhodes ga.

A I. C I P P E S.

Ik stond, en sloeg myn oogen
 Vast op den witten burg, die, over lang gesticht
 Van Phales liefste kind, haar rechten overzicht
 Naer 't puyn van Troyen strekte, als tot my quaem ge-
 lopen

Op een wit oorlogs paard, geheel van zweet bedropen,
 Een van myn speelgenoots, die my met blyen zin,
 Als uit een heus gemoed, verhaelde wat 'er in
 Het Rodiaensch beleg ten deel was voorgevallen:
 Hoe onzen grademart, Gazelles sterke wallen
 Wel krachtig hiel bezet, in vaste mening dat,
 Die van hem overheerst, hy voortz hun opper-stadt
 Zo met zyn leger zouw beladdren en bespringen,
 Dat hy dien taeyen hoop, ondax hun wil, zouw dwin-
 gen.

Te buygen onder 't juck van uwe Mogendheyd.

4 VEROVERING VAN RHODES.

TWEEDE TONEEL.

SOLIMAN, ALCIPPES, BODE en Soldaten.

BODE.

Wat is 't dat ick daar hoor? ach! wat Alcip toch zeyd.
Neen, Opper-vorst en Heer, heel anders is 't gele-
gen.

SOLIMAN.

Wat is 't dat ghy toch zegt?

BODE.

Het noodlot is ons tegen.

SOLIMAN.

Hoe! waer in? zegge ons op.

BODE.

Maer Rhodes (zooghe my

SOLIMAN.

Terecht geloven wil) ontkend uw heerschappy.

Uw braefte oorlogs volk ligt voor Gazell verlagen.

ALCIPPES.

Wat hoor ick? goede goon!

SOLIMAN.

Zouw ook door deze plagen,
Door 's hemels-schik gestierd, van d' aerde zyn verruckt
Den trofsen Grademart?

BODE.

Zyn aanslag is mislukt,
En 't eenemaal vernield.

SOLIMAN.

Van waer koomt u 't geweten,
Dat ghy 't zo rustig zegt?

BODE.

Uyt droeve en naare kreten,
Verheven in de lucht, juyft in dien oogenblik,
Als 't overschot aenlande.

SOLIMAN.

Ach! 't hert my trild van schrik,
Doch graeghte scheidt naer 't end.

BODE.

d' Onweerbre vrouwen gingen,
Beladen om den hals met teêre Zuygelingen,
Haer droeve mans te moet, die zuchte en kermd, dees
treurd',

Terwyl met zucht op zucht het hoofd ten Hemel
beurd'

Een ander, die met leet, en hertseer had bevonden,
Hoe dat het oorloghs lot den haren heeft verslonden.
Hier noch een 't laeuwe vocht der ooghen treurig
mengd',

In 't purpre bloed van hem, wiens rode weerschyn
sprengd',

In plaats van bloos, zich op 'er bleek bestorve wan-
ghen:

De kleeren half verscheurd, aen vuyle sienters hangen
Aen hun gequetste leen: d' een valt het loopen bang,
Een ander, treedt op treedt, staeg strompeld' in zyn gang.
De derde kan zyn hert niet laven voor de zuchten.

D E R D E T O N E E L.

SOLIMAN, ALCIPPES, BODE, GRADAMART, POLANES, *Soldaten.*

GRADAMART.

Polanes. Ach! Polaes, door u was 't dat ik vluchten,
Van 't Rodicaensch gewest, dat nu haer heerfing
scheyd.

Van Solimans gebied.

6. VEROVERING VAN RHODES.

POLANES.

Juyft toen uw slixn beleyd.
My daar toe heeft gebrocht.

GRADAMART.

't Is, blode, vals gelogen)
Dat ghy daer moedig sprak.

POLANES.

Ghy hebt het zelf gezogen)
Uyt rechte logentael: had ghy uw leger vast
Gehouden voor Gazell, wy hadden zorg noch last,
Om eenen wreden dood van onzen Heer t' ontfangen.

GRADAMART.

De straffe aen u behoord.

POLANES.

Maer uwen hals het hangen,)
Aen eenen hoogen eyk.

GRADAMART.

De bittere nyt u dringt,
Dat uwe stoute tong dees valse woorden wringt.
Uyt uw verwloekte borst; doch ik zal geen sins ichromen
Te spreken zoo 't behoord. Waard ghy tot my gekomen
Toen ick u door myn Spie tot mynen hulpe ontbood,
Al 't Rodiaensche volk, verwonnen, Ja al dood
Op hunnen weyde en wal in bloed verzopen lagen,
En ick, en 't gansche land voor zege-loon, zou dragen
Een zuyv're Lauwer krans: maer, ach! het nam zijn keer,
En dat door u alleen.

POLANES.

Ick raade u, spreken leer,)
Op eenen beet'ren maet.

GRADAMART.

Zouw ick dan voor u zwygen?
Neen, liever ick mijn stael, zal door uw lend'nen rygen.

POLANES.

En ick voor u niet wijck.

SOLI:

S O L I M A N.

Houd op, niet voorder trekt,
 En 't glinstren van uw stael, weêr met zyn scheê bedekt,
 En voegd u tot gehoor, en my uw twist te zeggen.

G R A D A M A R T.

't Geen ick vertonen zal u claerlijk uyt zal leggen
 Waer onzen twist uyt spruyt. Toen ick, naer uw bevel,
 De Zee was overscheept, ick 't leger om gazell
 Heb, naer de Rhodes kant, op oorlogs wijs geslagen.
 Terwijl Polaeen aen d' ander lag quam my uyt dagen
 Een uytgemaecte spie, en wel doortrapte tolk,
 Met dees vervloekte reên. Die 't Rodiaensche volk,
 Als Opperhoofd, beheerst, u morgen eyscht te komen
 In 't effen pleyn dat gints, in 't west, met eyken bomen
 Ten halven is omringd, op dat een dags gevecht.
 De langh-geduurde twist van dezen oorlog slegt.
 Zy dreygen u den dood met woeden, en met tieren:
 Doch zooghe my geloofd, zoo zultghe zege-vieren.
 Van hun vermetelheydt. Hun leger zal men slaen
 Op dees voornoemde plaetz, voor d' opgang van de
 Maen,
 Die recht op middernacht nu moet te voorschijn ko-
 men:
 Maer voeg u daer voor hen, en wild in 't minst niet
 schromen,
 Voor ramp, of tegenspoed, om dan zo onverwacht
 Te vallen op het lijff van hen die noch 't gedacht
 Niet vesten dat uw komst zo vaerdig zal geschieden.
 Ick weet zy u terstond den rugge zullen bieden;
 Mitz dat geen angst' of zorg bewaken zal de plicht
 Die hen is opgeleyd. De vrees is al gesticht
 In hun verwarde borst, wen zy u aen zien trekken.
 Ick zelf, in dat bestier, uw leyds-man zal verstreken.
 Nu heeft ons Oppervoogd, als wel bersên, den last
 Van al zyn oorlogs volk geladen op Adraff,

8 VEROVERING VAN RHODES.

Dan 't baarde Juyft een twift op hem van d' andre hel-
den,

Die zich, om dat gebied, daer 't zamen tegen stelden.

En elik roemde om 't seerst, om, door een kloek beleyd,

U, waer op Soliman zijn oorlogs zaken heyd,

Te dwingen naer zyn wil, Dus zy vast op hem morden,

Waer uyt dat hunnen val voorzeker zal geworden:

Mitz 't gantz onmooglijk is dat dit hen wel geluk,

Of eenig voorspoed geef, d' Onorder hen verdruck,

Ten kim van hun verlies, gesteven van uw krachten.

En ick zal voor mijn loon van u niet meer verwachten,

Dan dat ick zy begaafd mer eenen levens lust,

Die al myn slaeffe zorg weêr in 'er weelde blufft.

Dit toegereyd, is hy met dees betoft gescheyden,

Dat ik hem op dien tyd weêr zouw by my verbeyden,

Als Tyran 't hoofd zoo diep in Thetis baren dook,

Dat Vester, door zyn rust, haar oogen weêr ontlook.

Daer op zo ging ick 't al voortz stellen in zyn rechten,

Om met een moedigheyd den zegen te bevechten:

De weet doende aen Polaen, hoe ick my vaerdig vond

Te scheyden, en waerom. Den Tolck quaem op den

stond.

Dien hy had voorgeseld, en riep, wilt ghy verwinnen,

Zoo is het overtijd den voortztocht te beginnen.

Toen koos ick 't ruyme veld, en zonder dat Polaen

Gekreund was om dees zaek, of die ter hert liet gaen,

Hy bleef in zyn gelit, en ik naer hem niet wachten,

Geprang zijnde hoe ick zouw mijn eer met d' uw be-

trachten.

Ik sloeg mijn leger dan op een bequame steê,

Om tegenstand te doen, daer ick, als 't nood was, meê

Met een gezwinde loop den vyand op kon wekken.

Twent deze spie met twee der mynen ging vertrekken,

Om, met een loos beeyd, te speuren wat 'er al

In 's vyands heir geviel. Wy wierden, als een wal,

Van

Van allen kanten toen bevochten en besprongen:
 Aen d' eene zy van voor, en d' and'ren, gedrongen,
 Uyt 't voorgemeld geboomt, aan liepen met gekrijfch.
 Ik stel mijn volk te weêr, maar wierd te spade wijs;
 Dat my dees looze spie te schendig had bedrogen,
 Ick biel hen dapper staen, naer alle mijn vermogen,
 En wickend wat van my toen nodig was gedaen;
 Zoo stierde ick met een paerd een bode naer Polaeu,
 Dat hy ons in der haest quam uit den nood ontzetten,
 Om dan gelijkerhand den vyand te verpletten;
 Maer zo hy daer niet quaem, gaf dit zo droeven krak,
 Door al myn leger heen, dat onzen order brak,
 En raecten zoo te met, O ramp! geheel in dutten.
 Ick deede al wat ick mocht, maer kon nochtans niet flut-
 ten
 Hun averechte gang, die op het laest hun vlucht,
 En mijn veroorzaekt heeft: en zo dit naer gerucht
 Wierd van Polaeu gehoord, moest hy de zelve wegen
 Meê kiezen door diens dwang. Hier mede op hem noch
 tegen
 De gene dien hy had met doode vrees bezet,
 Toen wierd hy, iu zyn vlucht, zoo jammerlijck belet,
 Dat hy, met klein geral, zyn leven naeuw kon bergen,
 Dit zag ik met verdriet. De wanhoop quam my ter-
 gen,
 En perffen, daer ick was getreden in een schuyt,
 Waer mede ick, in der haest, den haven roeyden uyt
 Met deze, die met my 't gevaer zoo zijn ontkomen.
 Zoo is 't met ons vergaen, denck hoe myn hert magh
 schromen,
 Dat ick in deze staet koom voor uw Mayesteyd
 Die 't anders had verwacht; 't is zijn schuld. 'k Ben be-
 reyde,
 Door d' uytpraek van dit volk, en myn geweer 't beruy-
 gen

10 VEROVERING VAN RHODES.

Te rukken uyt zijn hals.

POLANES.

Waer koomt ghe dit uyt zuigen?

Wat perst u dat ghy my zoo valschelyk beticht

Met 't geen dat u betreft, en dat van my heel licht,
Word my gehoor verleend, zal clarlyck zyn bewezen?
Dat noch met wisse blyck bevestigd word van dezen.

SOLIMAN.

Verclaer het dan aen ons, doch zonder logentael.

POLANES.

Indien dat ghy myn reën wel in uw oordeels schael
Naar 't blyk, en voegen wikt, zo zult ghe wis bevinden
Dat ick de waarheyd spreek, en hy, gelyck d'ontzinden;
Den schuld van dezen ramp met onrecht schuyfd op

SOLIMAN.

(my.

Zo doe Polanes dan.

POLANES.

Ick hiel de Rhodes zy

Belegerd met myn volk, en Grademart den ander,
Gelyck hy heeft gezeyd. Wy stopten met malkander
Den uyt en ingang toe, dat uyt het heel gewest
Geen hulp, noch eetwaer meer kon komen in hun vest.
De schrik sloeg om hun hert, door 't zien van deze ellen-
den.

Dit van my wel bespeurd, my perste een boët te zenden
Aen daer 't gezag op stond, door een verkregen macht,
En heb door dien ge-eycht, dat zy, eer ick, met kracht,
Quaem stormen op hun wal, de sleutels overgaven,
Of weygrigh zynde hier in, dat zy dan zich, als slaven,
Neêrworpen onder 't juk van uwe Mogendheyd.
Dit hiel hy hen wel voor, maar kreegh een zuclck be-
scheyd.

Hoe zeer Polanes bruld, of Grademart magh tieren,
Noch zal hun Soliman naer zynen wensch niet zwieren,
Den heyl gewyden band van Rhodes heerschappy:

Maer

Maer zullen, met geweld, die gants ontslaen: daer by
 Verlossen uyt de knel van alle dienstbaerheden?
 Duslaetze vry op ons hun gantschen maght besteden.
 Wy wachten 't met geduld, en laên wel zo een dur,
 Op hun verharden hals, die huanen hooghmoed stat.
 Pack u dan flux van hier, Gazel wy niet opgeven,
 Voor dat de laetst van ons, door 't zwaard, zyn ziel met
 't leven

Gelyk heeft uitgebraekt. Dit zeyde hy my weêr aen.
 Met 't geen hy had gemerkt, in 't op en nedergaen
 Van binnen hunnen wal. Hoc hy, van druk verlagen,
 Zagh d'arreme gemeent vastrouw en hertzeer dragen,
 En waer een opening van deur, of venster licht
 Kon geven aen 't geluyt, quam niet als zucht op zucht
 Uyt den benaeuwde borst der geen dier woonplaetz
 hielden.

Een deel op stoep en wal neêr zegen als ontzielden.
 Het vrouwen volck schreeuwde, als zynde sterk ge-
 klaeuwd.

Van al het ongemak, doch meest van honger-flaewd.
 Dit deê my meer als ooyt de moed ten tooren stygen,
 Om hen, met stormerhand, in myn geweld te krygen.
 De wil wouw naer de daed, dies ick een teken gaf,
 Aen al myn oorlogs volk, om met gelyken draf
 In d'opkomst van den dagh, die d'eerite zouw verschy-
 nen,

Hen styf te tasten aen. Dit wierd van al de mynen
 Gewilligh toegestemt, dies ick aen Grademart.
 Dees kennis meede opdroeg: maer die, zoo 't scheen,
 was 't hart

Van eenen andren wil veel stercker ingenomen.
 Hy zeyd dat juyft toen is in zyn gelit gekomen
 Den tolk, door wien hy zouw met listen zyn verleyd:
 De nieuw geboren dagh, waer voor de nacht steeds
 scheyd

Uyt

12 VEROVERING VAN RHODES.

Uyt haren legersteê, nauw door Auroraes wangen
 Een goude weêrschyn gaf, als ick heb aengevangen
 Myn voorbestemden storm, die dapperlyck begon
 Wen yder zagh de glans der purper' ochtend zon,
 Wiens brand de zilv're dauw kon doen met bloed op
 drogen?

En scheen noch noch niet in 't zuyd, toen ick voor hun-
 nen oogen.

Deê scheemeren de vrees eens droeven ondergang.

Belloon zweefde al om hoogh, het scheen een bly ge-
 zang

Te zingen tot ons vreugd, wiens gallem zich quam men-
 gen

In 't naar getreur van hen, die toen, door druk, van 't
 plengen

Huns zelfs in 't brakke vocht, gedrongen uit 't gezicht,
 Naeuw konden zyn bevryd. Noch moet ick zyn beticht

Van quade lastering. Toen was 't dat my de bode,

Van wegen Grademart, by hem ten stryd quam node,

En zeggen dat by was door 's vyands maght omringd.

Ick dacht, zal ick 'er gaen, d'eer-stem heerelyck zingt,

En my den zegen roond. Neen, 'k zal dees wal verpiet-
 ten,

En borgers, naer myn wil, in myn believen zetten.

Op dat voerde ick myn volk noch op het moedighste
 aan:

Maer was, O! droeve ramp, wel spoedig afgedaan.

De muur lagh al ter neêr. Ick kon de moord-klanck
 hooren,

Die met een nare galm quam zuy zen in myn ooren.

't Vluchte al wat vlughten kon, Myn oorlogh scheen ten
 end

Toen ick, die weêr vernieuwd, gehelyck wierd berend

Van achter als van voor, mits op ons hachen vielen

De genen wier geprang ons Grademant zyn hielden

Deê reppen naer de Zee, met eenen klein geral

Noch

Noch overigh aen hem van die met ons de wal,
 En grachten van Gazell rondom belegerd hadden.
 Dit ging myn schynbre gloor met zulck een druk be-
 kladden,

Dat ick toen, door bedwangh, wel droef en ongesteld,
 Met myn bezweken volk weêr keeren moest in 't veld.
 Dit was terstond gedaen, toen quamen uyt hun wallen,
 Met heugelyk getier, op ons meede aengevallen
 De geen die voor dees keer niet als de bleke dood
 Verbeyden van ons stael. My ziende in dezen nood,
 En dat 'er geen ontzet voor my toen was voor handen,
 Moest ick, O ramp, en leer! tot myn' en uwer schan-
 den

Gaen vluchten door de schrick, en scherpte van diens
 stael,

Waer van ick had gehoopt in blye zege-prael,
 Door loatre dapperheyd, wel heerelijck te proncken.
 Myn volck wierd meelt vermoord, en d'ander reit ver-
 droncken

Tot op een klein getal, dat in een Viisschers boot,
 Waer in ick mede was, bevryd is van de dood.
 Myn reednen by de geen van dees nu vergeleken
 Kan van u zyn gevat, wie Rhodes heeft verkeken,
 Of wie de schuld betref.

S O L I M A N.

Wen ick 't wel overwik.

Dwingt my gerechtigheid, dat ick naer vonnis schik,
 Dat ghy, en hy, voor eerst, word striktelyk gebonden;
 Mitz ick uw alle bey zoo schuldigh heb bevonden,
 Dat ghy te zaem verdiend, tot een geringe straf,
 Een overwrede dood; en zweer voortz my myn staf
 Dat ick nu zelve zal naer 't Rhodes land toe trekken,
 Om diens onzichtbre vest, tot yders schrik, te vlekken
 Met haer inwoonders bloed. 't Sa, tast dees fielen aen
 Die nu, met rouw, en leer; my hebben toegelaen

Dees

14 VEROVERING VAN RHODES.

Dees prikkelijke moeyt, door hun oneenigheden,
En fluytte toch wel vast tot dat ick zy, in vrede,
Weer van dees reys gekeerd.

GRADAMANT.

Dat is te straffen wet.

Myn Heer, zoo ghy eens op mijn voor'ge dienften let,
Zo weet ick datze u veel beter zullen raden,
Endaer in tot den grond uw grammen moed verzaden.

POLANES.

U is oock wel bekend, hoe dickwils ick wel eer,
Als mynen ys'ren vuyft beklemde een scherp geweer,
Uw vyand heb voor my met angst, en schrik gedreven.

SOLIMAN.

Ick heb u, naer verdienst, het loon daer voor gegeven,
En nu ghy hebt misdæen, waer 't recht dat gy een loon
Naer uw verdienst ontving: maer zooghe zijt de zoon
Van d' oude Seleus zoon, wil ick om dieu u sparen
En sluytse wel te deeg met ys're banden vast.

GRADAMANT.

Nu moet, ô droeve leet! met ketens zijn belast,
Die eer zoo menigmael zijn daen heeft hooren loven,
En zien dat die nu zijn veer boven wind verstofven.
Myn roem die heerlijck blinkt nu in 'er glantz ver-
bernd,

Vast reyckend door de lucht naer 't glinsterend ge-
sternd,
En zie dat deze ramp my dreygd met nieuwe plagen.

POLANES.

Myn hert, verkropt van leet, ter nauwer nood kan dra-
gen
Dees bittere tegenspoed.

SOLIMAN.

't Sa, gaet'er maer meê door,
Gelyk ick heb belast.

Myn

A L C I P P E S.

Myn Heer, ick bidd' u, hoor

Toch eenmael naer dees reën dat ghy toch met bezwa-
ren

Niet overlaed de geen die in zoo veel gevaren,
Door hunnen dapperheyd, u hebben steeds bevrijt
In 't heetste van 't gevecht, tot uwen vyands spijt:
Maer stelde op zulcker wys, zoo 't u beliefsd, gevangen,
Dat hen, in 't minste deel, geen ruw verdried magh pran-
gen,

Tot dat ghe hebt, naer wil, het Rhodiaense land
Gebraght in uw gebied. Dit hebbende in uw hand
Kond gy de straf, na dat de tyd u raed, dan voegen.

S O L I M A N.

Ick zal dan, braeve Alcip, hen stellen naer 't genoeg
Van uw beleefden eysch. Wel, stelt hen in dien sfaet
Als ghy daer hebt gehoord. En ghy, Alcippes, laet
Door al ons landen heen, al om, en omme clincken,
Dat al het oorlogs volk zich daer'lyk voeg in 't blincken
Van 't knarsfende gewaed, en al 't geen dat 'er by
Voor ons van noden is, om zo al strax met my,
Door Land en over Zee het Rhodes te bespringen,
Dat ick het, naer myn wil, magh naer myn wetten dwin-
gen,

A L C I P P E S.

Ick schik dat, naer uw wil, haest alles zy bereyd.

S O L I M A N.

En ghy dan, naer verdienst, van my uw loon verbeyd.

Eynde van het Eerste Bedryf.

16 VEROVERING VAN RHODES.

T W E E D E B E D R Y F.

E E R S T E T O N E E L.

FIDAMANT en FLORINISSE.

FIDAMANT.

D enood eyscht myn vertrek; wees duldigh in 't ver-
beyden.

Van mynen wederkomst.

FLORINISSE.

O! overbitter scheidt,
Hoe scheidtge hert en ziel?

FIDAMANT.

Daer valtme, lief, zo bang
Dat ick geheel ontroer. Vaer wel, ick ga, de dwang
My perst, ick kes, en weêrkus u. Stel uw te vreden.
Ick hoop 't zal wel vergaen. 'k Moet datelyk gaen tre-
den

Naer Periandre toe, die vast myn komst verwacht.
Ey! droog uw traenen af. De tolck neemt stadig acht
Op uw noodzaaklijkheên; op hoop uw troost moest
vesten.

Daer is myn affcheyds kus.

FLORINISSE.

Ick zorg zy is den lesten.

FIDAMANT.

Ick gae, en scheid met leet van 't goddelyke licht.
't Hert sterft, zoo 't oog niet weêr beschitterd uw ge-
zicht.

FLORINISSE.

Daer gaet hy drukkig heen, en is al uyt myn oogen,
Wat dat ick doe, 't is niet, myn vreugde is al vervlogen.
Ick

Ick ga weër naer myn tent, en dring daer van myn hert,
Zoo veel als ick vermagh, de quelling die my smert

T W E E D E T O N E E L.

T A E L M A N. *alleen.*

O Min! die my bevecht, en boeyd aen uwe banden,
Hoe blakert ghy mijn ziel, en doetse gloeyend branden,

'k Was van 'er pynen vry: maer ick nu, door de smack
Van dat ontsteken vuur, zo in 'er strikken raek,
Dat ick op wegen treê, en zwier, als den ontzinden,
Met stage overleg, hoe ick weër troost zal vinden.

't Bewaekt mijn rust nu steeds, en maekt mijn ziel zo
bang

Dat ick 'er lozing zoek. ô Florinis, 'k verlang
Naer u, als zijnde 't wit end' oorzaak van myn pynen,
Dat ghy my deze smert zult weder doen verdwynen,
Maer, ach! wat raet hier toe? Zy liefd haer zuyv're staet:
Doch dat 'er scherm-heer nu van hier ten oorlogh gaet
Verquikt mijn droeve ziel. Zy is in mijn bewaring
Door 't Coningklyk bevel. Best maek ick een vergaring
Van koozen, en gevley, en smeeckse. Zoze veld,
Met dat, mijn hoop ter neêr, zo koom ick met geweld.
Dat ga 'er dan na toe, ey! wet u tong, en tanden,
Dat ick, door uw gekoos, die zon krijg in mijn handen.

D E R D E T O O N E E L.

F L O R I N I S S E C L A R I S.

F L O R I N I S S E.

Wat nieuwe druk, of smert benaewwd mijn hert daer
weër,

B

Die

18 VEROVERING VAN RHODES.

Die prickeld als de doot? ô! alvermogende Heer,
Hoe is mijn bange ziel beneveld van verdrieten?
O! braeve Fidamant, hoe zultge noch genieten
Het wit van uwen liefd? Ghy met uw oorloghs volk
Licht sneuveld door het stael: doch zoo dees valse tolk
Mijn eer nu had verdrukt, wat was't dan met mijn le-
ven?

Ach! niet, ik wou dat graeg, hem dan ten besten geven:
Waer blijftghe toch, Claris? best geef ik my ter vlucht
Zoo spoedig als ick kan. De duyfternis houwt lucht,
En aerdenoch bedeckt. 't Kan nu geen uitstel lijden,
Zoo ick mijn zuivre ziel wil van dees schand bevrijden;
God staet de vromen by.

CLARIS.

Hier ben ik al me vrouw!

FLORINISSE.

Hael my mijn kasje toch. Ik moet met leed en Rouw
Verlaten deze plaets.

CLARIS.

Ick gae het daetlijk halen.

Zoo ghy ooyt liet een gunst op die, ô Hemel! dalen.

FLORINISSE.

Die u ootmoedig bad; wil door mijn beê dees brief
Oock leev'ren in de hand van mijn beminde lief.

CLARIS.

Daer is het geen ghy eyscht.

FLORINISSE.

Daer, ga het weder brengen

Van waer ghy't hebt gehaeld. Koom weder. Ick van't
plengen,

Des booswichts in mijn eer my haest te vryen hoop.

CLARIS.

'k Ben vaerdigh, en bereyd.

FLORINISSE.

't Sa, voeg u dan ter loop.

VIER-

VIERDE TOONEEL.

T A E L M A N . K N E C H T .

T A E L M A N .

MYn bloed van gramſchap kookt dat ick niet magh
verzaden

Mijn heet ontſteken luſt: maer 'k zweer, dat ick zal
baden,

Met kracht, in zoo een vreughde, als ooyt de ſchuym-
godin

Aen yemand heeft verleend. Ick vliegh 'er weêr op in!

K N E G T .

Ghy koomt te laet, mijn Heer.

T A E L M A N .

Waer iſſe dan?

K N E G T .

Geslopen

Uyt d' achterdeur die ghy, onachtzaam, flus liet open.

T A E L M A N .

Zal ick dan niet, ô ramp, myn liefdens dorſt verſlaen?

Wat raet is hier nu toe?

K N E G T .

Ick zal 'er volgen gaen.

T A E L M A N .

't Za, maek mijn koerz gereed, en daer aen bind twee
honden.

'k Meen datze, door diens reuk, van my zal zijn gevon-
den.

K N E G T .

Die was al gifter reed, door 't toedoen uw's bevel.

T A E L M A N .

Zoo ga dan voort met my. Dat koomt me zeker wel.

20 VEROVERING VAN RHODES.

VYFDE TONEEL.

FLORINISSE. CLARIS. KNECHT.
TAE LMAN.

FLORINISSE.

T Ot hier zyn wy geraekt, de nacht die is gescheyden:
Ick hoop de goede God zal voorder ons geleyden,
En stieren tot dat wy, behoudens lijf, en eer,
Bequaem gehavend zijn, en Fidamant noch weêr
Verzellen doen met my in zoo veel blye weelde,
Als ooyt de min-godin getrouwe minnaers deelde.
Wat is 't toch voor geluyt dat ick van achtren hoor?
Ach! 't is den Taelman zelf, hy volgt ons in ons spoor.
Waer vluchten wy nu best? Wy zijn nu al om 't leven.

CLARIS.

Daer zie ick een spelonk: wy ons daer in begeven,
En kruypen tot in 't diepst.

TAE LMAN.

Trec af.

KNEGT.

Ick mis 'er tret
En spoor. Waer zijn ze toch geraekt?

TAE LMAN.

Dat 's wel gelet
Op mynen dierbren proy. Zy is verbaest gekropen
Gintz in dat open gat. t'Sa! wilt 'er meê inlopen,
En haeldse voor den dagh.

KNEGT.

Het ziet hier byster wreet:
Ick word geheel verschrikt.

TAE LMAN.

Hoc! waarom? niet een beet
Trec ghy maer rustig in.

KNEGT.

KNEGT.

Ongeluckige en snooden,
Koomt ghy niet willigh uyt zo zal ick u strax dooden.
Zy spotten met mijn roep, ick treeder dan op in.

TAE L M A N.

O wreede vluchster ! wijk , wyk van uw wreede zin ,
En wil mijn heete liefd met wederliefd belonen
Zo mogen wy by een , in zoete vreugde wonen.
Dees man toefd my te lang , 'k stier hem mijn honden na
Nu sluyp berouw in haer , maer 't is licht veel te spa.
Daer komt hy met haer aen , o neen ! wat ick daar hoor-
den ?

'k Looft dat een wreede leeuw mijn honden wil ver-
moorden ?

Ick hoor hun jancken vast. Ach ! juyft is 't zo gesteld.
Ick ga weêr op mijn koetz , en kies het ruyme veld.

F L O R I N I S S E.

Ick smaek met vreugd de lucht dat is wegh gereden,
Clariss , laet ons nu voort vervorderen onze treden.
Ick hoop den zelven God , die ons uyt dit gevaer
Zoo gunstigh heeft verlost , dat man , en honden daer
Verscheurd zyn door de klauw des Tyger , t'allen ston-
den ,

Alzo ons helpen zal , en my noch ongeschonden
Weêr leevren in de macht van mijnen lidamant.
Dus nemen wy den wegh naer 't Rhodiaensche land ;
Laet ons van d' eenzaamheyd de zinnen niet vervoeren,
Maer in dees bange vlucht ons' wakkre voeten roeren.

22 VEROVERING VAN RHODES.

ZESDE TOONEEL.

FIDAMANT en PERIANDRE. SLAVINNE.
TAEELMAN.

FIDAMANT.

Hier zie ik weêr de plaets waer ick mijn halve ziel
Nu kortsgelaten heb. Zo haest was niet de hiel
Van 's vyants Heir gelicht, de liefd deê my verlangen
Te keeren naer de Zon wiens brand my heeft bevan-

gen,
De Koning bad vergeefs, het blyven was verdriet
Voor my. Mijn licht wort uitgebluft, zoo 'k niet ge-

niet
Een lichje uyt het licht dat my kan steeds verlichten,
En dat my in de geest kan druck en blydschap stich-

ten,
Na dat het voor my 't ittuurs, of 't zoete wezen toond.
Toen ick mijn afficheyt nam, heeft myne ziel gewoond
In haer' en haer' in mijn waer uytse nooyt zal slippen
Voor my de dood de draed des levens af zal knippen.

Ja 'k twyffel of se dan al laten zal het geen
Daer zy met zulcken dienst gestaeg wort aengebeên.
Ick klop dan met verlangst of ick noch zal genieten
Mijn voor genooten vreugt, die my kon vreugt toe-

schieten
Waer van mijn leven bloeyd'.

SLAVINNE.

Ghy kooft te spade weêr.

FIDAMANT.

Waer by?

SLAVINNE.

Uw lief is wegh.

FIDAMANT.

Waer heen?

SLAVINNE.

Ick weet niet Heer,

Doch haer juwelen heeft zy al noch hier gelaten.

FIDAMANT.

Ick ga, en haelse dan. Wat kan my nu toch baten.

Dat wy uyt 't krijgs-gevaar alhier gekomen zyn

Daer ick, O zwaer verdriet! myn lief, waerom ick
quijn,

Dus droef verliezen moet. Ick magh nu wel vervloe-
ken

Dat ick ooyt derwaert trok.

PERIANDRE.

Laet my toch eens door-zoeken

't Geen zy gelaten heeft.

FIDAMANT.

Zo doe ick in mijn zin;

Daer d' een gedacht uyt vliegt, en d' ander weder in:

Doch geen van al kan my noch trooft, noch kennis ge-
ven,

Waer datze nu al vlucht, of waer zy is gebleven.

PERIANDRE.

Daer schep ik weêr wat aêm, door 't vinden van een
brief.

FIDAMANT.

Laet zien of die ook is geschreven van mijn lief.

Aen mijn wel-beminde FIDAMANT.

Mijn hert, ten deel verquikt, doet weer wat droefheyd
lozen.

Niet konnende hier aen yemand vertrouwen wat my
bejegendis, heb ick bedwongen geweest zulex hier

24 VEROVERING VAN RHODES.

in uyt te drukken, met deze vertoning dat den Taelman, onder wiens bewaring ik bevolen was, onderstaen heeft, mijn eere te verdempen, waer door ick raetzaem heb gevonden, my ter vlucht naer Rhodes te begeven: doch of my 't noodlot, door de dood ver-raste, verzoek ick voor 't laest in uw gedachten te doen herleven.

d' Ellendige Florinisse.

Hoe steygerd my de ziel van gramschap op dien bozen,
En God vergeten Tolk? wat is 't toch voor gewoel
Dat door mijn Adren zweefd, dat ik naeuw leven voel?
Myn leden, lever, long, al schynen nu te sterven.
Dees druk mijn hert vermoord, eer ick de ziel zal der-
ven.

PERIANDRE.

Zo ick den booschwicht had, ick sou hem met myn
zwaerd,
In mijn verwoede wil, verrukken van der aerd.

IIDAMANT.

Ick zie hem daer van veer naer ons toe komen streven,
Of hy niet had aan my dit schellemstuk bedreven.

PERIANDRE.

Treên wy hem in 't gemoed.

Taelman.

Zyt, heeren, wellekoom.

Uw weêrzin my behaegd.

PERIANDRE.

Bevangt u niet de schroom

Van uw vervloekte daed.

Taelman.

Nooyt hebben mijn gedachten

Tot zulke daên gestrekt.

Toen

F I D A M A N T .

Toen ghy laest woud verkrachten
Mijn wel beminde lief, wat is dat voor een zaek?

T A E L M A N .

Zy is gevluht, my onbewuft waerom,

P E R I A N D R E .

Voor wraeck,
Dat uw onkuyffe vlam is op dien maegd geftegen
Zo zaltghe zijn terftond met dit geweer door-regen.

F I D A M A N T .

Bezadig u, mijn vrind, laet ons hem, naer mijn raed,
Beknellen met een band, en dan, in dezen ftacr,
Gaen brengen by zijn vorft die hem, voor yders oogen,
Magh straffen naer verdienft, en wy, zo veelwe mogen,
Aen 't zoeken van die geen wiens liefde in my geplant
Mijn ziel eer voedsel gaf, maer nu ontroer 't verftand.

P E R I A N D R E .

Ick moet, naer uw verzoek, mijn zelve dan bedwin-
gen,

Daer ick zoo graeg dit ftael zouw door dees londnen
dringen,

Dan laet hem noch niet gaen, maer houw hem dapper
vast,

Op dat hy aan zijn hals magh hangen in een baf.

Dat ga met hem zo voord: wy dan naer Rhodes trekken

Daer ons gezich uw lief, door 't zoeken, zal ontdekken.

F I D A M A N T .

Ick hoop dat onzen God, der onderdrukten baek,
Aen my daer huwen zal, die daer ick zo naer haek.

26 VEROVERING VAN RHODES.

ZEVENDE TONEEL.

FLORINISSE CLARIS.

FLORINISSE.

DEn Hemel zy gedankt dat ick nu ben gekomen
In dien verzekert plaetz die my perst niet te schromen,

Dan voor mijn liefdens steun, den dappren Fidamant.
Wat lydte lief, om my, wiens hert om u steeds brand,
Door 't perffen van de liefd, die ghy, O! Periandre,
Door uwen heerlijkheyd, zoo schielijk deê verandre,
Toen ghy in 't trotse room, daer Crifedox riep wrack
Op haren broeders doot, bepleyten ging uw zaek.
Nu prangt het leetsyn my. Het koomtme gantz omringen.

Door hik op hik gestuwd, de bange zuchten dringen
Uyt mijn benauwde borst. De luyfter mijns gezicht
Is 't eenemael verdoofd. 't Verliezen van uw licht
My alle quelling geeft, en doet een oopning banen
Voor een gestaeg gevloey van biggelende tranen,
Wier roep in 't uytgaen luyd: koom by uw Florinis
Die nu door d' hulp van God, in 't trotse Rhodes is.
Den druk die u licht pynd, die heeft 'er meê bevangen,
En doet noch daeglijx niet dan naer uw komst verlangen.

Ons droeve scheydens-quel die heeft 'er steeds verzeld,
Ja, haer benauwde hert, tot barstens toe, bekneld.
O! Taelman, uw bestaen, doet dat ick alle dagen
Dus dool in zwaer verdriet ter plaerze, daer mijn klagen

Het minste word gehoord: ick naeuwelijx een tredt
Vervoorde van mijn gang, of mijn gedacht bezet
Het hert met nieuwe pijn, ja, d' alderhardste steenen,
Die

Die ick zo dik betreê , die helpen wel beweenen ,
 Zoo 't schijnd , mijn groot verlies ; het lieffelyke
 kruyd
 Getuygd mijn schaê , de bloem haer bladers naeuw ont-
 fluyt ,
 En treurd my aen met al wat my op wegh kooft moe-
 ten ,
 Om met een reex van quel mijn ziel zo door te wroe-
 ten .

Ick keer dan weêr naer huys , dat ghy , Claris .
 Noch voortz vernemen gaet , of oock verlichtenis ,
 Voor mijn bedroefde hert , ter haven is gekomen ,
 En keer toch weêr naer my , zoo haest ghy hebt verno-
 men
 Een schijn die my een vreugd magh baren in de ziel .
 Wil , naer de redenen , dien ick u gister hiel ,
 Op kleding , en de spraek , voornamentlijk op 't wezen
 Wel letten van die geen , die ghy onlangs voor dezen
 By uwen Coning zaeght , in aanzien , en in pracht ,
 Door hunnen dapperheyd . Ghy zult van my verwacht
 Met groot verlangen zijn , en noch meer , moght ik
 weten ,
 Dat dan in my de quel geheel zouw zijn vergeten .

CLARIS .

Mijn vrouw , zijt maer geruït , en steunt op uwen
 Heer ,
 En denk na duystren damp verdoond de zon zigh
 weer .

28 VEROVERING VAN RHODES.

ACHTSTE TONEEL.

FIDAMANT en PERIANDRE, *Scyfe Edel-*
lieden ston, CLARIS. FLORINISSE.

FIDAMANT.

Ick ben, en blijf in druk, en daer door treuren d' oo-
ggen,
Die ick ten Hemel beur, twijl 't hert, benauwd, roept:
hoogen
En almogende God, versmoor', en blus in mijn
Zo lang geknaegden ziel, den bitt'ren quellings pijn:
Ick ben nu, door uw hulp, geraekt in Rhodes wallen,
Maer zie'er noch niet in dat my kan wel-gevallen.
Ey! s'rael uw gunst' op my dat in my vreugd verwekt,
En stier my, naer 't gebouw wiens overwelfel dekt
De luyfter die 'er licht heeft in mijn ziel gezonden,

PERIANDRE.

My prangt een dubble quēl: uw lyden slaet my won-
den
Van droef heyd door den borst naer 't hert: 't verlies
der schar,
Van u noch iteeds beweend, heeft zo mijn ziel bevat,
Dat ick in mijn gemoed, door dezen druk verslagen,
Naeuw machigh ben de stoot van haer geweld te dra-
gen,
En dat in deze smert my ooyt verlichting gaf,
Is dat den schelmsen Tolk heeft wel verdiende straf,
Door Gods gerechte hand, tot eenen loon, ontfangen.

FIDAMANT.

Een scheemering van vreugd koomt daer mijn ziel be-
vangen:
Vermitz ik zie een maegd, die recht naer ons toe
treed,

En

En draeghd , gelijk me dunkt , juyft even zulck een kleet

Gelijk de flaven deên , die wy eer zagen schencken Aen onze Florinis. Ick bid , ey ! gaeze wencken , En onder vraag 'er naam , haer land , en haren staet.

CLARIS.

Dees , zoo ick wel kan zien , of zoo 't zich blyken laet , Vertoonen aen hun schijn , en kleding dienze dragen , Dat zy de gene zijn waer naer ick zouw gaen vragen. 'k Treê voort op dat ick hoor van hen het recht be- bescheyd.

PERIANDRE.

Wie zijt ghe , goede maeghd ?

CLARIS.

Die , Heer , geheel bereydt Tot uwen eerbren dienst van herten is geneghen.

PERIANDRE.

Van waer strekt uw geboort ?

CLARIS.

Van Scythen. 'k Ben getegen Van daer met mijne vrouw , wiens woning niet zeer wijd , Noch veer is van deez plaetz. Maer ghy , myn Heeren zyt Ghy meê niet van dat land , en uyt diens krijg gekomen ?

FIDAMANT.

Wy hebben daer van daen ons reys naer hier genomen. Waer is toch uwen vrouw ? mijn hert word sterck ge- prangd Om die een reys te zien.

CLARIS.

Niet al te zeer verlangd : Wy komen 'er haest by : wild volgen in mijn treden.

FLORINISSE.

Zijt ghy daer weêr , Claris ?

CLA-

30 VEROVERING VAN RHODES.

CLARIS.

Dees hebben my gebeden,
Dat ick, naer deze plaetz, hen brengen zouw by u.

FLORINISSE.

O! Hemel, wat ick zie! wat blydschap doetghe nu,
In deze droeve tijt, voor mijn gezicht verichynen?

FIDAMANT.

Nu moetghe, zware quel, uyt mijn gedacht verdwynen.
Mijn Florinisse, lief!

FLORINISSE.

O! waerde Fidamant,
Wie heeft u hier geleyd?

FIDAMANT.

Maer d' Alvermogende hand
Van ons' almachtig God.

FLORINISSE.

Mijn ziele schijnd te vlieten
Uyt haar steel.

FIDAMANT.

Zoete mond! zouw ick noch wel genieten
De ziel die u beheerst, zoo kus ick zoetlijk dy,
Tot teken dat dees kus, daer van getuyge zy.

FLORINISSE.

O! lief, die als een bloem die bloeyd, op't schoonst
bebladerd,
Doet bloeyen deugd' en trouw, in zuyperheyd verga-
derd.

FIDAMANT.

De zoetheyd van uw aerd, 't medogen geef verlos,
Dat mijn verliefde ziel, als in een heerlijk hoff,
Zich leger-vest in d' uw, waer uyt nu zijn geicheyden
De wreedheên, die een zuyl tot mynen graf bereyden.

FLORINISSE.

Mijn boezem hielme uw liefde gelijk, als gants ver-
smacht;

Doch

Doch 't was een hete brand gedurig in't gedacht;
 Die konde nooyt den strik van dezen band ontbinden
 Om door een vryen wegh te gaen den uwen vinden.

F I D A M A N T.

Voor my was 't veel te zwaer te houden zoo bedekt
 Mijne vlammen uit het vuur van uw gezicht verwekt,
 Dat met een heldre vonk quaem glinft' ren voor uw oo-
 gen.

F L O R I N I S S E.

Gelijkghe daer uyt hebt uw goede wil gezogen,
 Zoo word het met dees blijk ook in mijn ziel bevest.

F I D A M A N T.

O zegel van de liefde! die al mijn quelling lescht,
 Wat koomt ghe my een weg naer alle vreughde banen.

F L O R I N I S S E.

Dat ick het waerlijck meen, getuygen myne tranen,
 Die, als het teêr gebloey verbeugd word van den douw,
 Zich huwen met een vreughde aen uw ontzeibte trouw.

F I D A M A N T.

Toen ghy voor mijn gezicht zoo lieflijk quaem getre-
 den,

Gevoelde ick grooter vreugd, of eenen overleden,
 En dood gewaende zoon, verzezen uyt het graff,
 Weêr in zijn arm ontving een die hem 't leven gaff.

F L O R I N I S S E.

Verzeker u dat ick niet min was opgetogen,
 Toen ick uw levens licht zagh scheemren voor mijn oo-
 gen.

F I D A M A N T.

Myn opgevoerde ziel smaecte ooyt geen meerder zoet
 In uwe lieve reên, dan wenze steeds ontmoet,
 Geschitterd door 't gezicht, uw zuyperlijke loncken,
 Welx stuursheyd haer verdrukt, en zoetheyd weêr doet
 proncken,

In

32 VEROVERING VAN RHODES.

In een vernieuwde weeld.

FLORINISSE.

Den lof dien ghy my uyt,
Meer uyt uw trouwe liefde, als mijn verdienste spruyt,
Mits deze waerde in my onzichtbaer ligt gedoken.

FIDAMANT.

Neen, schoone Florinis, 't is niet vergeefs gesproken
Dat ick zeg uw waerdy die overtreff de schat,
Die ooyt de grootste Vorst in heerlijkheyd bezat.

FLORINISSE.

't Schijnd datghe met my spot, en daer in schept ver-
maken.

FIDAMANT.

Het sprengde een zoete schaemte op lely witte kaken :
Neen : wat mijn macht vermagh ick tot uw dienst ge-
bruyk.

FLORINISSE.

En ick mijn ooren stop, en noch mijn oogen luyk,
Voor uw verheven reën die my te veel zo vleyen.

FIDAMANT.

Ick gaze niet te veer uyt tred, of spoorfel leyen :
Mitz ick noch 't rechte wit van uw waerdy niet raek.

FLORINISSE.

Zo is 't dan wel getreft, dat ick mijn twisting staek,
En zulcke reednen spreek, die u, en my betamen.

PERIANDRE.

Ick heb de Scythse liën, die met ons herwaerd qua-
men,

Van huysveft zo verzorgd, dat hen, wat dat het zy,
Gantz niet gebreken zal, waer door ick voorder my,
Met ongemene vreugd, weêr koom by u vervoegen.

FLORINISSE.

Ach ! Periandre, vrind : ick kan al myn vernocgen
Niet uyt en naer behoor, om dat ick u gezond
Weêr met myn oogen zie.

P E R I A N D R E.

Maer hoe ick my bevond,
Wen ghy voor mijn gezicht uw wezen quaem vertoo-
nen;

Het was als of mijn ziel niet langer wilde woonen
In haer geleende plaetz.; maer scheen toen zulck een
steê

Te kiezen daerze mocht, bevrijd van ramp, en wee,
In volle heerlijkheyd, een schoonder wooning hou-
den.

Hoe zyt ghy hier geraekt?

F L O R I N I S S E.

Dien die ghy toe vertrouden
Myn zuivre levens glans, my door zyn boosheyd
zocht

Te schenden naer bekeer: 't geen my zo veer toen
brocht

Dat ick veel liever wouw in honger, in ellenden
Van allerley gevaer, mijn jonge leven enden,
Dan dat zyn quade wil, zouw rucken uyt mijn schoot
't Geen ick het waerdste acht; ook hadghe my al dood
(Indien dien boozen schelm, mijn eer zoo had geschon-
den)

In uwen wederkomst, wel jammerlijk, gevonden.
Dies ick het raedzaam vond dat ick my gaf ter vlucht
Met deze jonge Maegd. Hoewel dat toen de lucht,
Met Vespers bruynste kleed geheelijk was betogen.
Wy liepen over wegh niet anders of we vloegen:
Vermits de doode vrees ons krachtigh had bevat,
En kregen den Arax. Wy raekten, moede en mat,
Tot aen de waterkant, waer Tyri met zyn vloeden
Het vaste land begolfd. Nooyt vielen ons gemoeden
In meerder angst als toen, door dien den valsen Tolck
(Verwitticht van mijn vlucht, met eene van zyn volck
Gezeten op een koets, aen welke wel gebonden

C

Noch

34 VEROVERING VAN RHODES.

Noch volghden achter aen twee felle en wrede honden)
 Met eenen styven Ren quaem volgen in ons spoor.
 Dit zien dat maekte ons bang:maer God, die stadig voor
 Den onderdrukten zorgd, ons leven zo bewaekte,
 Dat wy, behoudens lijfs, in een spelonk geraekte,
 Daer hiel hy mede stal, en zend naer ons zijn man,
 En honden, die, in 't hol toen gaende, ellendigh van
 Een wreede Tyger beeft haer tanden zijn verslonden,
 Dit ziende dezen boef heeft zich zo wel bevonden
 Dat hy keerde, heel verschrikt, zijn eerst genomen gang.
 Dit van ons al beschouwd, maekte ons ter dood toe bang:
 Maer toen den Tyger was in 't diepst haers hol gedoken,
 Zoo zijnwe, van dees plaetz, met blydschap opgebrou-
 ken;

En raekte door de hulp van eenen herder-schaer
 Zoo veer, dat wy de stroom des Donauws, en 't gevaer
 Van veelderhande nood, geluckelijck ontsprongen,
 En wy ons Gode lof tot Mesambrye zongen,
 Maer vindende in dit volk geen zekerheyd, of trouw,
 Quaem ick naer deze stadt, in welx vermaerd gebouw
 Ick, door des Hemels gunst, voorspoedig ben gekomen.

FIDAMANT.

Die heeft ons, waerde lief, meê in zijn hulp genomen:
 Vermits dat, door den brief, die van u wierd geleyd
 In onzen scheidung plaets, uw zaek zoo is bepleyt,
 Dat dezen bozen schalk, heeft wreedelijck ontfangen
 Zijn wel-verdiende straf, en is zoo opgehangen,
 Alwaer dat Olbi velt, met haer gebouw cieraed
 Door 't zichtbaer oog den geest zoo vol verwondringh
 staet.

FLORINISSE.

Den Hemel zy gedankt dat ick zoo ben gewroken.

FIDAMANT.

Den zelven zy gedankt dat ick weêr ben gedoken
 In 't luw van uw gezicht.

PERIANDRE.

Uw vreugd my ook opvoerd;
Maer, ach! een droeve quel, my weêr dees vreugd be-
roerd.

FIDAMANT.

Wat quelling kan uw hert toch by mijn vreugd gevoe-
len?

PERIANDRE.

Het over-groot verlies in mijn gedacht komt weelen?

FIDAMANT.

Hoedanig is 't verlies dat ghy 't zoo waerdigh roemd?

PERIANDRE.

Dat kan niet dan met pijn van my zijn uytgenoemd,
Ick zijnde van dees quel tot boven overladen,
Gevoelze noch verzwaard, dat ick niet meê magh baden
In een zo blyen vreugde, en minnelijcke weeld;
Als u het by zijn nu van Florinisse deeld.
Mijn waerde Clarimeen is voor my gantz verloren.

FLORINISSE.

Een waerder Clarimeen, mag weder zijn geboren
Tot bloeying uwer vreugd.

PERIANDRE.

Neen, 'k achten dees zo waerd
Dat geen zo waerden meer voor my was op der aerd,

FIDAMANT.

Ach! koomghe weêr mijn ziel door dit verhael bezwa-
ren?

PERIANDRE.

Mijn bange hert roept wræk, op golven, en op baren,
Doch boven al op dien die in 'er woefte Zee,
En hollen ingewand, haer lichaem voerde meê,
Dat d'aerd-boôm moght, met reên, een recht verçiersel
strekken.

FLORINISSE.

Moet nu, ô God, de Zee dus jammerlijck bedekken

36 VEROVERING VAN RHODES.

Een zulcken jonge bloem.

FIDAMANT.

Maer moet 'er zoute grond
Den zachten rust-plaetz zijn voor zulk een zoeten
mond?

PERIANDRE.

O noodlot, spalk uw koon, om daer meê te verzwelgen
Een die wel anders zouw zijn eygen licht verdelgen,
En dempen, mitz de sneê van uw verwoede schaer
Zijn hert veel meer bekneld, dan dat hem al 't gevaer
Des wereltz wierd vertoond. 't Sa; wilme voort verruk-
ken,

En scheuren van der aerd, waer dat al d'ongelukken
Gestadig zijn gereed om my 'er luk te biên.

Al watme koomt te voor, of mijn gezicht magh zien,
Dat koomtme naekt, en klaer, met gruwel-trek afmalen
Het beeld van mijn verderf. Waer zijt ghe, blixem stra-
len,

Dat ghy my niet omringd, en zengd my 't leven af,
En lichaem, zielloos, voerd' in een onzichtbaer graf;
Magh ick niet van den brand diens vlammen zijn versta-
gen,

Zo doe, ô Hemel! toch weêr voor mijn oogen dagen
Den zoeten dageraad, die klaerder dan een zon
Bestraelden eer mijn ziel, waer ick, als uyt een bron
Het water word geput, mijn luyfter quam herfcheppen,
Als ick 'er zoet gezicht, of lippen zag verreppen.
Maer, ach! 't is al gedaen, en noch in eygen loop
Verwoedelijck gestut.

FLORINISSE.

Leef noch op goede hoop.
O Periandre! wil uw quel geheel verstampen,
Op datze u het licht niet blus uyt 's levens lampen,
En denk hoe onverwacht, ick certijds uyt de vuyft
Des rovers wierd verlost, toen ghy, zoo onbesuyft,

Met

Met hun bloeddorstigh bloed uw stale kling besmetten.
 Dus, Periandre, vrund, wil uyt 't gedacht verzetten
 Uw overgroot verlies, en scheppen weder vreugd,
 Indien 't u mooglijck is.

P E R I A N D R E.

Nooyt heeft de zuyvre deugd
 Des Roomze Florinis, zoo heerlijk gebloncken,
 Tot gloor van mijn gezicht, als ick ze nu zie pronken.
 'k Stel my dan wat gerust, en demp, zo veel ik ken,
 Mijn overzware quel. Doch zoo ick mede ben
 Beladen met een beê der Scythze Edelieden,
 Dat, zo 'er noch wat was aen hunnen Vorst r'ontbieden,
 Ick 't daetelijck zouw doen, mitz dat hun mening is
 Te scheyden morgen vroeg, om dat ghy, Florinis,
 Weêr zijt in ons behoed. Hebt ghy meê zin te schryven
 Aen hunnen Opper-Heer? laet niet dien lust verdryven.

F L O R I N I S S E.

Ick moest ondanckbaer zijn, indien ick nu niet wracht
 Met dezen zelve hand een dank, tot loon der klacht
 Die mijnen onschuld deê eer voor zijn oogen staren;
 En dat ick voortaan magh heel zuyperlijck bewaren
 Mijn omgepleyten eer, zoo koomt, vermits dat wy
 Daer al toe zijn verplicht, en doet ook zulx met my.

Eynde van het Tweede Bedryf.

HET DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

GROOT Mr. VAN RHODES, ADRASTES,
Gethuliaensche GESAND.

GROOT MEESTER.

Nu gaet Bellona zelf tot onzer glory juygen,
O Ridder! van wiens kracht ons bodem kan getuy-
gen,

Die noch, als versche douw, in haren vruchtren schoot,
In-zuygd het rode bloed van die de ruwe dood
Ontzielden door uw kling; en 't overschot, verslagen
In hun bedeesd gemoed, de tyding mogen dragen
Aen Soliman, hun Heer: hoe bloedigh, en hoe fel
Men, door ons scherp geweer, in 't aenzien van Gazel
Met hen gehandeld heeft; terwijl dat wy oprechten
De tekens onzer gloor, en vreugde wimpels hechten
Op torens, en aen wal, en Lauw'ren om, tot lof,
Te kronen 't waerdig hoofd van u, Adrast, die 't stof,
Van achter 's vijands rugg, zo in delucht deê ryzen,
Dat ick, en 't land aen u zijn schuldigh te bewyzen
Alle eer en dank.

ADRASTES.

Mijn Heer, ick heb hier in gedaen,
Waer toe de Ridder-plicht, en eed my voerden aen.
't Was 't hert een lust dat ick, door 't weyden van mijn
oogen

Al om en om my zaght dat hoofd' en armen vlogen
Ter neêr, van 't lijf der wrede Turrikken, wier bloed
Ons aerde gretigh dronk. O aenslagh! wel gevoed,
En op het scherpst verzind, en wel ten tijd besteken

Van

Van onzen lozen spie, die met zijn rechte treken
 Hun Grademart lokte af, terwijl Polaan Gazel
 Noch woedelijk besprong, in mening dat hy wel
 Haest zou verwinner zijn: maer is zoo llinx gevallen,
 Dat, toen zijn makker vluchte, hy voortz naer hunnen
 wallen

Zich aefrechts keerden om, en op het vaerdigst vlood
 Voor 't blinck van ons geweer, en vrese van de dood.
 Zoo torst ons 't bly geluk, dat onzen gloor doet draven
 Tot boven aen 't gesternt. Nu mogen wy handhaven
 Het over oud gebruyk, en doen in dezen stand
 Als ons Voor-ouders deen, wen zy het Vaderland
 Bevryden van verlies, en was dat zy uyt beelden,
 Op Schouwburgh, en Tooneel, het geen de braefste
 speelden,

Het prijkkel; en 't gevaer, dat hen den oorlogh hadt
 Geladen op den hals; en voorder, hoe, en wat
 Voor middel zy aenwende, om dat weërom te vryden,
 Van all' het ongeval. Dit is, tot dezer tijden
 Ons toegedoemd te doen.

G R O O T M E E S T E R.

Wel dat men dan door 't landt
 Hier van den uytroep doe, om, met gelijkerhand;
 Van dees beroemden eer, by ons door 't stael verkregen,
 Te vieren na dees dagh.

G E T H U L I A E N S C H E G E S A N T.

Zo uwe daen, en zegen
 Gethuljen had vervuld, heeft diens Vorst, als gezant,
 Gezonden my aen u, en stierd u uyt zijn land
 Een schoon en groot getal van d'aldertelste dieren,
 Om, door diens wild gevecht, zoo heereijck te vieren,
 Als Rhodes in 'er eeuw noch nooyt vertoonen zagh.
 Dus, zoo u zulx gevald, bestem aen my den dagh
 Dat ghy ze, naer uw lust, wil woedelijk zien vech-
 ten.

40 VEROVERING VAN RHODES.

GROOT MEESTER.

Op morgen zal men eerst de vreugds bannieren rechten,
Met 't geen daer toe vereyscht. Dan zullen met de speer
De Ridder van het paerd, malkanderen ter neer
Doen vallen op het zand. Hun lust met Hellebaerden
Verkoeld, zoo zullen ze, met haxen, en met zwaerden
Beproeven hunnen kracht; en weêr wie 't beste spand
Den Indiaensche boog, daer aen wie uyt 'er hand
Den schicht het rechte worpt; en voorder wie in 't
treden

Zijn voeten 't snelste rept. Hier zalmen toe besteden
Ontrend acht dagen tijds: en wy dan tot 't gespeel,
Naer ons aeloud gewoont, gebruycken meê zoo veel;
En dit ten eynd gewracht, zo zalmen met dees dieren,
Als ghy hebt voorgesteld, noch heerlijk Zegen-vieren.
Dies maeckt dat die dan zijn op zulcken tijd gereed.

GETHULIAENSCH E GESANT.

Het zal alzo geschiên.

GROOT MEESTER.

En ghy, Adrast, dees weet,
Gelijk al d'andren meê, doet over 't land trompetten,
Op dat een yder man, die wil, zyn doen magh zetten
Naer dees gelegenheyd.

ADRATES.

Laet dat op my maer staen
't Sal alles zoo, mijn Heer; zyn spoedig afgedaen.

T W E E D E T O N E E L.

Rey der Rhodiaensche Maeghden.

*Ons wel-geboren Rhodianen
Oprechten Standaerds, vreugde-vanen
Nu dat, door hunnen dapperheyd,
Den Turk, met bang, en nare zuchten,
Heeft*

Heeft van ons weyden moeten vluchten;
Daer by ons hadden val bereyd.

Wy doen ons vreugde stemmen klincken,
En zy hun barse wapens blincken,
Rondom verçierd met Lauwer loff,
Op dat daer van de glantz magh glimmen
Van a'oost tot aen de wester kinnen,
En schricken voer in 't Turckse Hoff.

Men zal op Schouw-burg en Tooneelen,
Naer ons aelouw gewoonte, speelen
De vreugde, en prikkel, t'zaem gesteld:
Hoe zy met zwaerden, en met speeren,
't Geval deen aen ons zijde keeren,
Door zeen'wen kracht, in 't oorlogs veld.

Dus laten wy, in 't zegen-vieren,
Ons Gode-lof ten Hemel stieren,
Met een verflagen dankbaer bert:
Zo zal ons Rhodes stadigh groeyen
En meer en meer in glory bloeyen,
En nooyt verkrijgen ramp, of smert.

D E R D E T O O N E E L.

P E R I A N D R E. R O D I A E N S R I D D E R.

P E R I A N D R E.

GEdaen is 't vreugds-gespeel, en 't Ridderlijke strij-
den,

Waer 't al, wat vroomheyt had, zich om den prijs invly-
den:

En zoo men nu 't gediert daer toe bereyd, zoo prikt
My lust te zien, hoe 't wort, tot deze zaek geschikt:
Wat 's dat? Wat jaegd u dus?

42 VEROVERING VAN RHODES.

R I D D E R.

Ey! wilme niet beletten,
Of keer toch niet mijn loop.

P E R I A N D R E.

Wil deze vrees verzetten,
En antwoord op mijn vraeg, My docht ick hoorde een
krak

Die als een donder tierde.

R I D D E R.

Een hoogen stelling brak:
En gants ter aerde viel; mitz dat 'er onderstutten
Af braeken aen de aerd. Myn tonge kan niet putten,
Uyt my verslagen geest, het jammer en elend'
Dat hier uyt is geschied, de beesten dieme' ons zend
Van 't land Gethuljen, men d'eene tegen d'ander
Vast op te hitzen zocht, dan durfde niet malkander
Bespringen, zo het scheen; maer raekten juyft toen
aen,

Als dezen afzichtz plaets, met menschen wel gelaên,
Quam, door dien zwaren last, gantz onverziens te
breken.

Hy vlucht die vluchten kan, en d'andren zich verste-
ken

In d'een of d'ander hoek. Het vrouwelyk gekarm
Dringd toe ten Hemelwaerd? O! goede God, erbarm,
Erbarm u over ons. Den een, met wreede wonden,
Zich red uyt doods gevaer: een ander word verslonden,
Of t'eenmael verscheurd van 't woedende gediert,
Dat met een open muyl zoo schrikckelyken tierd,
Dat yder een van vrees zyn hairen staen te bergen.
Dit zelve prangtme meê; wil my toch niet meer ver-
gen.

My dunkt dat ick gestaeg in mynen lend'nen voel
Een icherp gesplitste klauw.

P E R I A N D R E.

Wat is't toch voor gewoel
Dat daer zoo onverwacht in myn gemoed koomt fluy-
pen:

Mijn hert trild zo van angst, dat van myn hairen druy-
pen

Veel koude druppelen zweet, 't gedacht my stijf in
dringd,

Dat een die my aenga, van prikkel is omringd.

Ey! Periandre, wacht, is't mooglijk, niet te spade,
Op datghe stutten moogd diens hindernis, of schade,

V I E R D E T O N E E L.

P E R I A N D R E. C L A R I M E N E. F I D A M A N T
F L O R I N I S S E. A D R A S T I S.

P E R I A N D R E.

NU heeft het ongeluck door haar bestier gemaekt?
Dat myn geluck, en naem, tot aen den Hemel raect.
Vlucht, Periandre, dan, om Rhodes quyt te schelden;
Mits dat op 't minst niet kan uw vrome daed vergelden.

C L A R I M E N E.

Gedankt, ô! goede God, voor dat ick weder zy
Van dit gevaer verlost, keer Ridder eens naer my,
En zie tog wie gy hebt uyt dit gevaer getogen,
Op dat ik u met hert, en knienen, neêr gebogen,
Magh dancken naer uw waerd, en d'overgrote deugd
Aen my van u geschied.

P E R I A N D R E.

Ach! Hemel! wat een vreugd
My onverziens bevangd. Is't, of is't niet myn schoone
En lieve Clarimeen? of koomt my hier vertonen
Een spookfel in 'er schijn?

C L A.

44 VEROVERING VAN RHODES.

CLARIMENE.

Neen, Periandre, neen,
Ick ben geen spook, of schim, maar uwen Clarimeen,
Die, door des Hemels gunst, noch gaef, en ongeschonden

Uw weder zien geniet.

PERIANDRE.

Wie heeft zich ooyt bevonden
In zulcken wonder daed? Hoe quaemt ghy uyer Zee?

CLARIMENE

Den God die u verlostte uyt haer getier, my meê
Verloften.

PERIANDRE.

Door dien God magh ick weêr lieflijk smaken.
Een meer als Nectars zoet, op witte poelle kaken.
Myn ziel haest sterft van vreugd.

CLARIMENE.

De myne valt in zwijm.
Dat ick uw Adem voel, en noch myn tonge lym.
Aen d'uw en uwe mond door 't oop'nen van myn lippen.

PERIANDRE.

Ick laet de mynen niet een eenigh aen ontslippen
Van 't zoete honigh-dauw, waer uyt mijn vreugde
bloeyd.

CLARIMENE.

Ach! ziel van myne ziel, uyt d'uw in myne vloeyd
Een voedsel dat mijn hert van grooter vreugd doet
hupplen.

PERIANDRE.

Alswat?

CLARIMENE.

Het teêr gehloemt, bepronkt met zilvre druppelen,
Waer meê in 't kreek des daegs, de rood geverfde Auroor
Haer bloey en blos besprengd.

PE.

PERIANDRE.

O! zoet geluyt, dat door
Mijn hert, en ziele dringd, hoe zal ick noch belonen
Uw zoetigheyd tot my? O schoonste van de schone!
Hoe lieffelijk smaekt uw liefd, gekoesterd daer de Zee,
Gerezen Hemel hoog, met woelste golven de
Ons Rhodiaensche schip bestormen, en bespoelen.

FLORINISSE.

Ick kan het rechte zoet der zoetheyd niet gevoelen,
Zoo ben ick opgevoerd: doch ick bevin de smaek,
Dat ick, in dit genot, niet naer de Hemels haek.
Hoe zijt ghe, waerde lief, het zee gevaer ontkomen?

PERIANDRE.

Ick wierd, door Godes hulp, uyt haer geweld genomen
Door Fidamant uw broër die meede in Rhodes is.

CLARIMENE.

Ach! Hemel, wat ick hoor, nu speur ick, en gewis,
Dat wy door uw bestier in een behouden haven,
Nae zo veel zwaer verdriet, en ongerustigh draven,
Gelukkig zijn geraeckt: waer door ick mijn gezicht
Vast danckbaer reyk tot u, aen wien ick ben verplicht,
Met een verslagen hert, mijn ziel steeds op te dragen.
Daer zie ick noch myn broër in volle luyster dagen
Voor mijn verheugd gezicht.

PERIANDRE.

Speur, braeve Fidamant,
Wat hier voor u verschijnt.

FIDAMANT.

Ick voelde alreeds een brand
Van zuster liefde in my, zo haest ick schaers mijn oogen
Op haer gedaente sloeg. Wil, Clarimeen, gedogen
Dat u een broeder kus verwellekoomt in dees stadt.

CLARIMENE.

Dat onvernoegd my niet, mitz my uw liefd bevat.
Maer zeghme, wie is dees? op dat ick toch niet misse

Haer

46 VEROVERING VAN RHODES.

Haer t'eeren naer de plicht.

FIDAMANT.

Het is mijn Florinisse.

Waer op myn zuyv're liefd met wederliefde leund,
Niet anders ofze was van eenen Rots gesteund.

CLARIMENE.

Zyt, zufter, dan gegroet, of die, naer goede hopen,
Die staet bereyken zal.

FLORINISSE.

Ick hoop door liefd te kopen

Het geen daer ghy van spreekt.

FIDAMANT.

Hoe dickwils heeft de smert

Genagelt, als een priem, door 't binnenst van myn hert,
Uyt vrees van uw verlies als 't wel was te beduchten.

PERIANDRE.

Dat voelde ick alderbest, en d'Hemel van myn zuchten.
Geperst van hik op hik wel klaer getuygen magh,
Maer nu 't geluck my kroond, dat ick de blyde dagh
Van mijn verliefde ziel zie wederom verschijnen,
Zoo gaet, gelijk een damp, mijn droeve quael verdwij-
nen

FIDAMANT.

Uw vreugd toch wat bedeck, ick speure dat Adrast.
Naer ons toe kooft gegaen.

ADRASTES.

Tot volging van de last

Die my is opgeleyd van dien die Rhodes wetten,
Door zyn vermogendheyd, magh naer believen zetten,
Word u door my verzocht, O! Periandre, die,
Door uwen dapperheyd, gebogen hebt de knie
Van 't ruwe noodgeval, dat al de Rhodianen
Wou, zo het schijnbaer was, doen baden in hun tranen,
Dat ghy met my terstond wil komen in het Hof
Waer hy zijn woning houd, om daer, tot uwen lof,

Een

Een loon, naer uw verdienst, en waerde te ontfangen.

P E R I A N D R E.

Dat is onnodigh, Heer, want mijn begeerten prangen
Gantz niet naer werelds goed, ook heeft my d'Opper-
God.

Naer overwaerd beloond, met dit, zo dierbaer lot,
Dat ick veel waerder acht, dan dat ick had de zegen
Van d'alderbeste stadt door wapens-recht verkregen:
Of dat ick met een kroon wierd koninglijk gekroond,
Zoo had, die 't al beheerst, my hooger niet beloond,
En daer by heb ick noch veel Adeldom het leven,
Door zynen goeden hulp, geluckelijck hergeven;
Waer door my deze moeyt genoegzaem is betaeld;
Mitz dit genot in my d'eergierigheyd Bepaeld.

A D R A S T E S.

Dit kan u, waerde vrund, voor geen onschuldigh hel-
pen,

Maer moet nu met my voord, zo ghy niet wil bestelpen
Den lang-verkrege roem van uw gezeghzaemheyd.
Ga niet te schorig heen, ons Opperhoofd die beyd
Alrede naer uw komst.

P E R I A N D R E.

Zo zal ick my vernoegen

Dat myn gehoorzaamheyd, ontbindbaer, zich magh voe-
gen

Aen uw gedaen verzoek, en tonen zo te bet

Dat nooit onwilligheyd, myn achting heeft besmet.

A D R A S T E S

Zo my daer gintz een vrund ontmoeten op de strate
Die naer de markt toestrekt, moet ick u daerlijck laten
Daer met malkanderen gaen: doch voeghme haest in 't
Hof,

Op dat ick kronen zie uw hoofd met Lauwer lof.

48 VEROVERING VAN RHODES:

VYFDE TONEEL.

FLORINISSE ADRASTES.

FLORINISSE.

A Lzo my schielijck daer quam in de zinnen breken
Een zonderling gedacht, heb ick my strax verste-
ken

Van Fidamant, en ben, die met hem naer het Hof
Gaen nemen hunnen gang, en is te proeven, of
Mijn lief my is getrouw: dan of zyn vrye zinnen
Wel strecken boven my een ander te beminnen,
Dus zal ick zó terstond, op 't Arabisch gekleed,
Verschynen daer hy is, op dat zo niemand weet
Te noemen wien ick ben: en zo Adrast zijn gangen
Gints heen genomen heeft, wacht ick hem met verlan-
gen:

Mits dat hy is de geen die nu in 't Rhodes land
De kloekiten is geacht, te vechten hand voor hand,
In een beslotten strijd; en zo zijn hert steeds steygerd
Om zulcke daën te doen, zal ick niet zyn geweygerd
Indien ick hem verzoek, dees zaek te vangen aen
Die my in 't herte woeld. Daer zie ick hem nu gaen
Uyt 't huys waer hy inging, en stapt met groote sichte-
den

Weêr herwaert aen, dies ga ick hem vast tegen treden.
Adrastes, zyt gegroet.

ADRASTES

Enghy alzo, Mevrouw.

Wie wacht ghy dus alleen?

FLORINISSE.

U.

ADRASTES.

My?

FLORINISSE.

Die ick gaern zouw

Af eyffchen eenen beë.

ADRASTES.

Wil my die vry verklaren,

Licht raekt tot uw wil.

FLORINISSE.

't Zal maer geneugte baren.

't Is om een daed te doen die strecken zal tot eer

Van u, en my, en dien, die tegen u te weër

Zich stellen: om daer meê in 't Hof te gaen beproeven

De trouw van Fidamant.

ADRASTES.

Waer in ghy my behoeven;

Of nodigh hebben zult, dat werd u graeg gedaen.

FLORINISSE.

Zo koomt, op dat ick u mijn wil doe wel verstaen.

SESDE TOONEEL.

GROOT MEESTER, PERIANDRE, CLARIMENE, ADRASTES, 1. 2. 3. RHODIAENS RIDDER, FIDAMANT, FLORINISSE, BODE.

GROOT MEESTER.

DE overblye vreugd der wijd beruchten zegen
Die wy, door 's Hemels gunst, geluckelijck verkregen

Op Solimans gebroed, was in 'er eygen glantz

Gebluft en uytgedoofd: Indien dat God zo tans

Ons die niet had vernieuwd, toen deze wrede dieren

Het Rhodiaensche bloed, met haer afgrijssijck tieren,

50 VEROVERING VAN RHODES.

Verflorpen, door de lust van haren giergen maeg,
 Als zendend, t'onzer troost, een die zyn leven graeg,
 Voor ons gemeene best, en die verdruckte zielen,
 Zo moedigh zetten op, dat d'ander meede aenvielen,
 Tot zyn ontzet, en hulp; zo dat dees droeve dut,
 Door hunnen dapperheyd, ten besten is gestut.
 Doch dezen gloor die kroont op 't hoogst die heeft ge-
 sprongen

Het eerst in dit gevaer, mitz daer door is gewrongen
 Uyt dezer beesten klauw, de braeffste Adeldom
 Van 't Rodiaenze Land, dies heb ick om, en om
 Van dien gelegen plaetz, Adraft doen naer hem zoec-
 ken,

Op dat van my weër mach, dien klaer geschenen kloe-
 ken,

En Eedle moedigheyt, zo waerdigh zyn beloond.
 Dat hem, voor deze daed, d'onsterlijckheyd bekroond,
 Daer koomt hy met zyn vrund, en een die door hem 't
 leven

Behouden heeft.

PERIANDRE.

Mijn Heer, zoo ick my had begeven,
 Na den gewonnen stryd, uyt 't perffende gedrang
 Der menschen, koomt Adraft, die vaerdig stut mijn
 gang,

My gevend te verstaen, dat ick nu wierd ontboden
 Door hem van u, voor wie (indien het is vannoden)
 Ick graeg mijn leven stel, als dat tot welstand streckt
 Van u, of uwen land.

GROOT MEESTER.

Den Hemel u bedekt

Met alle zegeluck, O! puyck van alle braven,
 En vromen die hun naem doen aen de sterren draven,
 Uw daén niet kunnen zijn naer volle waer d beraeld,
 Met al wat Phcebus ziet, tot daer hy onder daeld,

Van

Van daer hy in het Ooft zyn gulde pruyck deê blincken:

P E R I A N D R E.

Dees reeden zouden my gants achterdochtig klinken,
 Zo my niet was bewuft, dat uw beleefden aert
 Die uyt een vrome ziel vol vreugden had gebaerd;
 En dat God nimmer laet met zegen te belonen
 Den geen die deugd betracht, dat kan ick nu betonen,
 Mitz by my voor dees moeyt wel heerlijk heeft begaefd
 Met deze ſchoone Zon, die ſteeds van quelling laefd
 Myn ziel, die voedsel zuyghd uyt hare zuyvre loncken.

G R O O T M E E S T E R.

Ick wild' oock uw verdienſt noch met myn gift bepron-
 ken.

Aenvaer dan dit rappier, van 't beſte ſtof geſmeed
 Door Thias handen zelt, dat ick wel eer met eed
 Beloofd heb juyſt aen dien, uyt loutre gunſt, te geven
 Die in de Ridder-plicht zou boven alle ſtreven.
 Dit ſchitterd klaer in u, dies ick beſpeur dat ghy,
 Gerechtig, dit rappier ontfangen moogt van my.

P E R I A N D R E.

Moet ick naer dit ontfang dan mijn aenneming duyken;
 Zoo doe ick dit beroep dat ick het zal gebruycken,
 Geſteven door mijn arm, ten dienſt van u, en 't land
 Waer ghy, door 's Hemels gunſt, uw heerling hebt ge-
 pland.

Ick krijg voor mijn beſtaen een dubbel loon, en zegen;
 Om dat ick tot dees gift gelukkig heb verkregen
 Dees jonge en zuyvre Maegd, die door haer weder min
 Mijn ziel houwt vaſt geboeyt. Dit kond ghy, die mijn zin
 Zoo levendig beheerſt, door mijnen dienſt, getuygen.

C L A R I M E N E.

O! Periandre, lief: voor wiens waerdy moet buygen
 De vroomſte vander aerd; die mijnen ziel beſchijnd
 Gelijk een heldre zon, hoe fel worde ick gepijnd
 Wen uwe heerlijkheid verzwind uyt mijn gezichte.

52 VEROVERING VAN RHODES.

PERIANDRE.

O! oogen, die my licht', en in mijn boezem stichte'
Een vuur dat daer in baerd een hete minne-brand.

CLARIMENE.

Ey! Periandre, neem, ey! neem toch deze band
In mangeling van dien, die met haer lieve strikken
Mijn ziel zoo houwt bestrikt, dat niet op haer kan wrik-
ken,
Dat deze knoop verschuift:

PERIANDRE.

Zo mijnen dienst u magh
Naer eeren eysch voldoen, zo weet dat ghy nooyt zagh,
Noch nimmer hebt in my meer zuiverheyd bevonden.

GROOT MEESTER.

Alzo het slijx geval verstoord heeft, en geschonden
De vreugd van dezen dagh die met bestemming wierd
Verkoren tot dees zaak, zoo wild' ick datmen vierd,
Van ons verkregen lof, op zulcker wijs, en voegen,
Dat naer geen moorden riek, waer ellick zijn vernoegen
Naer volle wensch uyt schep, en uyt schrab't voor'ge
leet.

Een yeder maek hem dan hier morgen toe gereed.

ADRASTES.

Ghy, Ridder, die daer zijt, door 's Hemels schik, geko-
ren

Tot steun van deze staet, in ons twee zijn geboren,
Door onzer Goden gunst, de gaven die't gewheet
Van 't alderscherpst verstand, met eenen tong, gesmeet
Van 't wel uytspreekbaer stof, te recht nauw kan uytspre-
ken

By dees mijn zusters schoont, geen schoont magh zijn
geleken,

Zy overtreffe al, daer by men niemant vind
Die met zijn Ridder daen de mijnen overwind;

En

En op dat ghy bespeurd dat ick geen ydle reden
 Van haer, of my, u zeg, zo is 't dat ickze heden
 Voor uwer aller oog hier klaerlijck stelten toon,
 Op voorwaerd dat die geen, die my verwind, voor loon,
 Mijn zuster hebben zal, zoo 't is uw Heersgenoege.

G R O O T M E E S T E R.

Een yder die het lust hem tot den strijd magh voegen.

1. R O D I A E N S C H R I D D E R.

Zo maek ick my gereed, en treê dan d'eerste aen.

A D R A S T E S.

Wie dat het noch aenvang de zelve gang zal gaen.

2. R O D I A E N S C H R I D D E R.

Ghy zijt noch niet ten end, maer eerstlijck aen 't begin-
 nen.

A D R A S T E S.

Ghy ziet dat mijn gewoont, niet strekt als t'overwinnen.

3. R O D I A E N S C H R I D D E R.

Dat noch mijn lust niet koel dies stel u dan te weêr.

A D R A S T E S.

Daer ligt ghy meê, als dood, gezegen voor my neêr.

F I D A M A N T.

O Fidamant! hebt ghy, door klem van stale klingen,

Ooyt 't kopere gerucht tot uwen lof doen zingen;

Zie wat de grijze tijd voor een gelegenheid

Uw krachten heeft verzorght

A D R A S T E S.

Het mijn u al verbeyd
 Om voor zijn heldre glantz uw overmoed te buygen.

F I D A M A N T.

Van u word haest gespeurd, hoe dit naer zich zal zuy-
 gen,

Uyt 't vlees van uw gebeent, het lauwe en purper bloed,

Dat nu alreê, door vrees, van rood in bleekte moet

Ververruwen van aerd.

54 VEROVERING VAN RHODES.

ADRASTES.

Maer ghy zult, zoo 't vermogen
Niet aen mijn Arm gebreekt, zien scheemren voor uw
oogen,

Door 't glinstren van dit stael, de naere en bleeke dood.

FIDAMANT.

Brengt u de kracht van dit niet in dien zelven nood.

ADRASTES.

O Fidamant! Houw' op, mijn Zuster is uw eygen,
Mits al wat waepnen draeg, moet voor uw krachten ney-
gen.

FIDAMANT.

Hy noemdme. Wie is 't die zijn kennis dus verblind?

ADRASTES.

Adraft, die 't noodloos acht, dat ghy met strijden wind
't Geen uwe liefd verdiend. 't Sa wilze dan aenvaerde
Gelijck een loon, gevest aen uwe deugd, en waerde.

FIDAMANT.

Wat is 't dat ick daer zie, en myne ziel beroerd;
't Schynd dat de vreugde zelf my zo in vreugde voerd
Dat door haer lief beweeg, mijn blye ziel nu steygerd
Tot aen den Hemel toe.

FLORINISSE.

Indien u dat niet weygerd
Uw God-vergete waen, en ick om verre smijt
Uw licht verkeerde hoop. Hoe! Fidamant, wat rijt,
Ofspeeld in uw gemoed? Waer strekken uw gedachten,
Of uw begeerten heen, dat zy u zoo verkrachten,
Dat ghy tot eenen strijd, en dat noch voor een vreemd,
Met zo een blye geest, het zwaerd in handen neemt?
Indien de schoonheyd der uytlandse Arabianen
Kan voor de liefde een wegh in uwe ziel doen banen,
Zo rade ick dat ghy dan aen die uw liefde bind,
En door kloekmoedigheyd haer weder-liefde wint.
Ick buyge voor haer verdienst, en geef de gulde lover

Van

Van d' alderschoonste roem gewillig aen haer over ;
 Dat ick geen hinder doe , of uwe hoop vel neêr
 Geef ick u by de liefd' , uw eerste vryheyd weêr.

F I D A M A N T .

Uw klachten, schone maegd, haer wêl-bespraekt betuy-
 gen

Doch zeer onrechtigh zyn. Verwonderingen zuygen
 Niet min in mijn gehoor, als in 't gezicht dat u,
 Op 't nieuwe Arabiaensch, ziet ongewoonlyk, nu
 Zoo heerlijk toegerult: doch (naer ick meen) zoo strek-
 ken

Uw zinnen naer dit wit, om wanhoop te verwekken
 In mijn verliefde ziel: maer die het alles wend,
 En naer believen keerd, en my voor zuuyver kend,
 Heeft d' uytkomst zyns bestier zoo gunstelyck gezon-
 den,

Als ick uw aenslagh quaed', en doodlyck had bevonden,
 Zoo ick met 't gladde stael, gevuyft met moedigheyd,
 Voor mijn getrouwe liefd, niet dapper had gepleyt.
 Ja, jonge en zuuyre maegd, lijd vry dat ick de schooten
 Die ghy op my ontlaed, weêr doe tot uwaers vlooten,
 En zegge, met verlof, dat ghy beladen zijt
 Met misdaên, dienge my, onrechtelyck, verwijt;
 Mits, zoo ick heb gemist in plicht van liefdens wetten,
 Dat ghy het zelve waerd die my het voorbeeld zetten.
 Want zoo ghy opendlijck u stelden hier ten toon
 Dat yder u, door kracht, verkrijgen kon tot loon,
 Zoo hebtghe dit begeer in mijn gemoed doen rijzen
 Dat ghy, met wrevel-zin, kooft wederom verwyzen.

F L O R I N I S S E .

'k Verwyze niet in u dat uwen eedlen moed
 In u een yverlust tot strijden heeft gevoed:
 Maer dat d' onrechtigheên uw zinnen doen verkeeren
 Dat ghy een prijs begeerd die ghy niet moogt begeeren,
 Die oock op deze voet aen 't geen waer ghy naer haekt,

56 VEROVERING VAN RHODES.

Noch 't wit van uwen liefd het minste deel niet rackt.
 De liefde eens Arabisch die ran u door de leden
 En d' hoop van haer genot u in den strijd deē treden.
 Ten ende moet de vrucht uws zegenings zijn d' erf
 Van uw verkregen eer. Zouw ick dat zijn ? ey ! derf,
 Verwaende Fidamant, u zulx niet in-beelde:
 Vermitz ghy in 't gevecht met uw rapier niet speelde
 Voor uwen Florinis, maer eenen onbekend,
 Die u het bloed ontstack, als in een schone lent,
 De hete Zonne doet de vers-ontloken bloemen;
 Dies moogd ghy die, niet my, voor uwen winning roe-
 men.

FIDAMANT.

't Zy dat ick heb gestreēn, of om een Arabisch,
 Of dat het was om u, 't is altijd Florinis,
 Die 't wezen zal, en moet voor mijn beloning strekken.

FLORINISSE.

Het is uw waen die 't zeyd, en die zal u begekken.

FIDAMANT.

Mijn waen die zeyd het niet, de rede wijft het uyt.

FLORINISSE.

Uw uytpraak volgd uw wil, maer zo geen vonnis sluyt.

FIDAMANT.

Hoe wildghe dat ick zal, naer eysch, mijn recht uyt spre-
 ken.

FLORINISSE.

Dat ghy gerechtig uyt dat in uw hert magh steken.

FIDAMANT.

Zoo doe ick, waerde Maegd, gelijk 't daer ligt geplant.

FLORINISSE.

Zoo wierd het oock van my gevar, indien 't verstand
 Van my, het eygen wit, niet beter kon begriipen.

FIDAMANT.

Hoe zeer dat ick mijn tong, of zinnen weet te slijpen,
 Tot uytting van mijn recht, zy zijn gestaeg gestut.

FLO.

F L O R I N I S S E.

't Geweten dat u knaegd, geeft u de sterckste dut :
Ghy weet 't verkeerd bestaen genoeghsaem op te proncken.

F I D A M A N T.

Indien het word omringd van uw geschote loncken,
Zoo praeld het in'er kritz, en purpre Majesteyd.

F L O R I N I S S E.

Daer springt ghy uyt uw tredt, doch 't geen ghy zegt dat
scheyd
Gerechtig u van 't recht; 'k veracht u spotlijck prijzen.

F I D A M A N T.

Ick zal u, lieve Zon, met redenen bewijzen,
Dat alles wat ick zegh op goede rede steund.

F L O R I N I S S E.

Ick weet wel, Fidamant, dat ghy 't u niet bekreund,
Al waerge 't wit voor 't zwarte, of zwart' voor 't witte
stelde.

F I D A M A N T.

Hoe moogt ghe, waerde bloem, toch met zoo lastigh
schelde,

Doornaegelen die hert. Is 't u om dat gedaen?

Koom ruk het uyt dees borst. Neem, neem vry rustig
aen

Dit scherp gewette stael. 't Za wil hier nu in boren
't Geen menig oorloghs man deê in zijn bloed verfmoren.

Hier ligt het geen ghy zoekt, en zoo veel heeft geleên,
En daer is ook de plaertz waer ghy word aengebeên;

En juyst is hier de steê, waer ghy, in volle stralen,
Met een vergode glants, zit heereelijck te pralen.

Daer vierdmen uw waerdy, als in een heylig hof,
Op een gewyde altaer, vergierd met Mirthen lof.

O Zon! in mijn gedacht, uw liefde is my een keren

Veel zoeter als 't Ambroos dat al de Goden eten,

58 VEROVERING VAN RHODES.

Wiens kracht ick liever smaek , als uyt een goude Kelk ;
 Ten boorden toe gevuld , de heylge Goden Melk.
 Wild ghy dan , schone maegd ! hier uyt uw zeter rukken ,
 Zo moerge dit Rappier door dezen boezem drukken ,
 Daer word u dan vertoond , als ghy 'er oopning maekt ,
 Dat alles wat 'er is , met zoet geluyd uytbraekt :
 Geheyligd zy uw naem ô ! waerde Florinisse :
 Die nu in mijn gezicht vertoond een Arabisse ;
 Maer zo uw itale hert noch deerenis bevang ,
 Zoo straelse eens op my , ick bid my weêr ontfang
 In uwe goede gunst , na datghe myne schulden
 Daer in heb uytgebluft.

FLORINISSE.

Ick kan niet langer dulden
 Dat , als verslagen , nu voor mynen voeten leyd ,
 Die al zijn troost verwacht van mijn medogenheyd.
 Sta op dan , Fidamant , het is u weêr vergeven.

FIDAMANT.

Dat lieffelyk geluyt doet wederom herleven
 Het geen de quelling had byna geheel versmacht.

FLORINISSE.

Ghy zijt dat waerde wit , waer op dat mijn gedacht
 Met liefde en vreugde speelt , dies wil weêr vreugde
 scheppen.

FIDAMANT.

Die voel ick met geneugt als ick magh lieflijk reppen
 Mijn lippen op de uw , en smaken zoo een douw
 Dat d' aldergrootste Vorst zijn lust , en graegte zouw
 Doengroeyen meer en meer. O ! als verdweenen krach-
 ten ,
 Nu schept ge weder moed. O lieffelijck verzachten !
 Dat , door een schaerffe druk , mijn zoete blijdschap
 helpt
 Te ryzen naer de lucht , en ramp in d' afgrond stelpt.
 Hoe quaemt dat ghy u , lief , zoo in de waegschael zet-
 ten ?

FLO

FLORINISSE.

Maer uyt nieuwsgierigheên, hoe ghy de liefdens wetten
Geplaetst had in uw hert.

FIDAMANT.

Het is, God danck, vergaen
Dat ick door zijne gunst weêr magh op d' uwe staen.

GROOT MEESTER.

Alzoo de blonde Apol't verçiersel zijn'er haeren,
En d' afgeronnen koetz, wil bergen in de baren
Des woesten Oceaen, zoo worden wy genoot
Te scheyden van dees plaetz, om in de sluymerschoot,
Naer d' eyssing van de tijd, ons zelve te verquicken.
Adrastes, ghy zult dan op morregen beschicken,
Dat 't alles weder zy op 't heerlijkst gesteld,
Tot voord'ring onzer vreugd, en doen in 't ruyme veld,
Al om Gazel, en hier, in barse wapens blincken
Degeenen die hun daên, deên aen de sterren klincken;
Toen door hen 't Turkse Heir gebracht is tot een val.

BODE.

Hoe klemd ons dezen druk? ach wat! O Hemel! zal
Ons brave Rhodes toch al lyden en verdragen?

GROOT MEESTER.

Wat is 't dat ghy beklagd?

BODE.

Ons Rhodes, dat de plagen
Van moord, en branden nu bezwallicken op 't seerst.

GROOT MEESTER.

Wat schrick bevangtme daer? Wat vreeze of my be-
heerst?

Wat is 'er dan geschied?

BODE.

Ons Rhodes is omslagen
Met menschen, zonder tal: het wenen, zuchten, kla-
gen
Klinckt over 't gantsche land, en zweefd door d' open
lucht.

60 VEROVERING VAN RHODES.

Gazel is al vernield, en yder angstigh vlucht
Voor wapens, en voor vuur, welx opgeheven vlammen,
Vervuld met rook, en damp, de huizen, dijken, dam-
men,

Ja alles brengt ten puy: terwijl het scherp geweer
Oms Ridder jong, en oud, veld op het aardrijk neer
Verstikt in 't bange bloed. Oms Vesten, en oms Wallen
Zijn onverzien van volk, daer toe al overvallen,
Eer yemand is gereed te bieden tegenstand.
Wy raken al om hals, en 't Rhodiaenze land
Verzwelgen zal oms bloed, en blyven gantz verloren.

GROOT MEESTER.

O Hemel! hebtge dan zo vrezelyck beschoren
Oms algemeen verderf? Wie is de stierder van
Dit droeve ongeluk?

B O D E.

Het is dien Soliman,
Die naer de Staet-zucht dorst, en nimmer kan verzaden,
Dees, zegg' ick, is het zelf.

GROOT MEESTER.

Hebt ghy uw Ridder daden,
O Adelyck geslacht! ooyt boven aen 't gesternd
Doen reycken, door uw stael, geheelijk nu ontermd
Uw ruwe moedigheyd, en laet oms weer doen vluchten
Naer 't end des aerdboomsroec, de gruwel der geruchten
Van deze Turcke komst.

ADR ASTES.

Indien mijn gloor, of eer,
Van oorlogs volk omringt, verzien met scherp geweer,
In d' alderwreedste strijd, ooyt heerlyck heeft geblon-
ken,
Zy zal nu zijn vernieuwd.

PERI ANDRE.

Ick, die daer ben beschoncken
Van u die Rhodes buygd naer zynen will' en wet,
Met

Met dit zo heerlijk stael, mijn lijf, en leven zet
 Om u in doods gevaer. Wil dan maer slechts aenvoeren
 De geen die bloode zijn, de dappren hen wel roeren,
 Door 't prikken van den eet die hen is opgeleyd,

G R O O T M E E S T E R.

Een yeder my dan volg, en niet te lang verbeyd,
 Om met een moedig hert, gelijk wy deen voor dezen,
 De Turcken voor ons macht, zoo als de dood doen vre-
 zen.

A D R A S T E S.

't Zal even, als ghy steld, door stael, en mannen kracht,
 Met onverzaegd gemoed wel lustig zijn betracht,

Eynde van het Derde Bedryf.

62 VEROVERING VAN RHODES!

HET VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

SOLIMAN, ALCIPPES, GROOT MEESTER, ADRASTES. *Eenige zwijgende RO-*
DIANEN.

SOLIMAN.

NU heb ick, voor mijn moeyt, verkregen tot beloning,
Dat ick in Rhodes vest ontfienelijck houw mijn woning,
Ick zwier den zegen - vaen, en dwing, door mijnen maght,
'tGeen eertijds mijn gemoed in pijn en quelling braght.
Ja Soliman! ghy hebt voor uwen staf gebogen
Den hoogmoed, die daer blonk zo heerlijck in uw ooggen.
De zegen wijft u aen dat ghy die de wreede Roën
Uws strafs gebruyken moogt, of ook genade doen
Aen hen, die eer, verhart, zich tegens u verzetten?
De wraeck, die my beheerst, mijn zinnen pooght te wetten
Dat ick tot eenen loon, en wel verdiende straf,
Hen al tot slaven maeck, de reën die raden 't af,
En dat ick hen de hoon huns hoogmoeds zal vergeven;
Doch voorts uyt Rhodes ban, op datze mogen leven,
Naer hun aeloud ghebruyck, op zulk een plaats of steê
Daer 't hen het veyligst dunckt dit 'z hen 't best, en my meê;
Als speurend dat mijn lof hier van geen smet kan krijgen,
Maer eer, door deze daed, ten Hemel toe zal stijgen.

Daer

Daer koomt Alcippes aen met eenige die eer
Den oust die by nen is hier kenden voor hun Heer.

GROOT MEESTER.

Alzo het nood geval ons onder uwe handen
Zo sel gebogen heeft, zo moeten wy de banden,
Daer ghy ons mede bind, gewillighlijck ontfaen,
En duldig draeghen 't geen dat ons word op gelaen.

SOLIMAN.

Toen ick naer Rhodes trock, toen streckte mijne zinnen

Dat ick u straffen zou, zo ick u kon verwinnen,
Mits dat mijn hert en ziel vast naer de wraeke joegh
Om datge, zo verwoed, mijn gantsche Heir versloeg,
Dat ick met Grademart deê op uw bodem schikken:
Dan dat verkoeldze weer, wen ick gae overwicken,
Als dat medogenheyd een vorst niet minder ciert,
Dan of hy, met geweld, gestadig zegen - vierd
Van al het geen dat hem den staet-zucht kan vertoonen,
Dies geef ick u verlof, dat ghy voortaan moogt wonen
Daer u het raedzaemst dunkt.

GROOT MEESTER.

Dit onverhoopte goed

Dwingd my, dat ick dees deugd met dank vergelden
moed.

Ick gae dan met mijn schaer een vrije woning kiezen.

SOLIMAN.

Zo doet: maer ghy Adraft, u magh ick niet verliezen.
Ick wil, zo 't u beliefd, dat ghy van nu naeft my
Als ick ten oorlog treck, den opperheerzer zy.
Ick voel mijn hert en ziel tot uwer gunste dringen,
Om datge, met uw stael, zo wonderlijcke dingen
Voor mijn gezichte wracht, daerom uw wille voeg
Naer 't geen ick u verklaer, ghy zult dan uw vernoeg
Verkrijgen naer uw wensch.

64 VEROVERING VAN RHODES.

ADRATES.

Ick zal, mijn Heer, betuygen
Hoe mijn gehoorzaamheid naer zijn beliefd' kan buy-
gen,

Wanneer ick in den strijd, voor u of uwen land,
In 't alder grootst gevaer, mijn leven stel te pand.

SOLIMAN.

Wel wil dan inder yl, 't geen deze ramp kon slechten
Vernieuwen naer vereysch.

ADRATES.

Ick zal 't weêr al oprechten.

SOLIMAN.

En ghy, Alcipp' ons volk in order stel, als 't hoord.

ALCIPPES.

Dat zal also geschien, en 't gaet al daedlijck voord,

TWEEDE TONEEL.

Rey der uyt-trekkende Rhodianen.

*W*zien ons Rhodes treurig aen,
Wiens borgers nu in balling gaen,

En moeten hunnen vest begeven,

En zoeken weêr zo goede kust,

Die hunnen Moeyt en quelling bluft,

En weêr verleent geruster leven.

Wat dorre veld, wat mager land,

Wat woeste Bosch, of brakke strand,

Zal ons toch weêr voor woning dienen:

Geen schoon gebouw ons weêr beschut

Voor regen, maer een houte hut,

Bedekt met stroo, met ried, en tienen.

Ons naem die langs den aerdboom straeld,

En steeds ons hoofd met gloor bepraeld,

Is nu door deze ramp verslonden :
 Dat ons by dezen druk omringd
 Is dat de Turk nu zegen-zingt,
 En vrouw en maeg den heefd geschonden,
 Bedroefde, en afgesloofde schaer :
 Die staeg, voor uw gezicht, 't gevaer
 Van alle quelling ziet verschijnen,
 Wees noch getroost, en denk, de tijd,
 Die alle ramp, en druk verslijt,
 Zal ook verslijten uwe pijnen.
 Ey ! laten wy de zilte Zee
 Door ploegen, dat geen droeвер wee
 Weêr koom in uw gedaecht nich tonens
 En dan zo met gewapende hand,
 Bespringen 't een, of 't ander land,
 Licht zal 't geluck ons weêr bekronen.

D E R D E T O O N E E L.

P E R I A N D R E, S C H I L T W A C H T, A D R A S T E S.

P E R I A N D R E.

WAt d' Hemel toond, de werelt torst is nu beschil-
 dert

Met bruyne verf. Ick gae, en loop, gelijk verwildert
 Van zinnen, en verstand. Het noodlod had 'er juk
 Zo op mijn hals gelaên, dat ick, in 't ongeluk,
 Van Rhodes nederlaeg, geraeck't was in de handen
 Van eenen wreeden Turck; doch 'k brak de slaefse ban-
 den,

Waer meê ick was beknel'd zo haest het donkre kleed
 Had alle ding bespreyd. O droe've druck ! ick weer,
 Nocht kan voor my niet zien, of dencken, 't geen kan
 banen

E

Een

66 VEROVERING VAN RHODES.

Een uytkomst in dees quel, op dat ick stuit de tranen
Van mijn beminde lief, de schone Clarimeen.
O ongeluckigh mensch! waer wend ghy u best heen
Tot haer en uwer troost, uw dierbaere uyt verkoren
Is licht met Sidamant, en Florinis verloren.
Ghy zoekt, op hoop van hulp, de woning van Adrast,
Die u, als Vriend van Soliman, dees zware last
Verlichten kan. Hier is t' waer ick noch schaers zie
blincken
Het toorts-licht door een spleet, dies zal ick zagjes klin-
ken
Op deze kleene poort.

SCHILTWACHT.

Wie koomt zo onverwacht
Toch kloppen aen de deur dus inde nare nacht.

PERIANDRE.

t' Is een die uwen Heer nu moet door nood-dwang spre-
ken.

SCHILTWACHT.

Zo zeg dan wie ghy zijt, of geef my eenigh teken
Waer aen hy u, door dit bewijs, recht kennen magh

PERIANDRE.

'k Ben Periandre zelf, die op den droeven dagh
Van onzen ondergang wierd' aen zijn zijde gevangen.

SCHILTWACHT.

Ick doe hem deze weet.

PERIANDRE.

Spoeyd spoedig uwe gangen,
'k Verwacht uw wederkomst.

ADRASTES.

O blixem van uw tijd!

Hoe komtghe hier zoo spa?

PERIANDRE.

De bittere wanhoop rijdt
Door aêr, en hersnen heen: Ach! 'k koom aldus versta-
gen,

Om

Om dat ick niet mijn ramp geduldig kan verdragen.
 'k heb my met list, en vlijt gered uyt d' hand van hem
 Die my in 't strijden ving, toen Rhodes in de klem
 Der turcken is geraekt, en heb mijn vlucht genomen
 Tot u door wien ick weêr in vryheyd hoop te komen;
 Mits ghy nu hebt de gunst van hunnen Opperheer.

A D R A S T E S.

Zijt zorgeloos, mijn vrind, ick zal uw zaek, wanneer
 De Zon weêr d' Aerd beschijnd zo neerstelijk verhand-
 len

By onzen Soliman, dat ghy vry heen zult wandlen.
 Dus treê maer met my in, en geef u meê te rust,
 Licht dat de zachte slaep uw harde quelling bluft.

V I E R D E T O N E E L.

F I D A M A N T alleen.

DE droefheyd zweefd in my als op der aerd het duy-
 ster.

Mijn ziel is zonder glantz, mijn leven zonder luyster.
 Mijn hert, beroofd van vreugd, van rouw weêr over-
 laên,

En 't geen my oov'righ is, was t' eenemael vergaen,
 Zoo niet voorzichtigheyd gedaeld was uyt den hoogen,
 En met my, uyt 't gevaer, in vryheyd had getogen
 Mijn Sufter, en mijn lief, die zijnde naeuw geraekt
 Waer ick haer veylig docht, zo heeft mijn hert gehaekt
 Te weten of mijn vrind was dood, of noch in 't leven.
 Ick dool, ick zoek met smert, en ga my zo begeven
 Om hem in doods gevaer, noch is mijn moeyt om niet.
 Ick zorg hy is om hals. Och God! laet dit verdriet
 Mijn zuster, en haer lief zo droef niet overkomen.
 'k Vin niet de zekerheyd, daer ick naer heb vernomen

68 VEROVERING VAN RHODES.

Aen al wat wezen heeft. O druck! mijn oogen luyk.
 De nacht, gelijk het schijnt, heeft met haer bruyenste
 huyk,
 Alleen om dit verlies, haer droeve leën behangen,
 En naer zijn weêrkomst schijnt veel meerder te verlan-
 gen,
 Als die van haren broêr. Ach! wat my daer beroerd?
 De vrees mijn ziel indringt dat voor my word vervoerd
 De gene die ick heb in grote rouw gelaten,
 Omringd met een gestoet van boeven en Soldaten.
 O Hemel! onze ramp toch zoo in blijdschap pleng,
 Dat ickze wel gezond, in 't rijk Venetie breng,
 Op dat ick dan weêr magh in alle werelts hoeken
 Naer dit zo groot verlies van my en haer gaen zoeken.

VYFDE TONEEL.

SOLIMAN alleen.

° **K** Had naeuwlijx, door de vaek, mijn afgematte
 leën
 Tot rusten neêr geleyd, ick voelde my bestreên
 Van allerley gespook, dat met veel zware dampen
 Deê mijn verkregen vreugd weêr in 'er quel verfstam-
 pen.
 My docht dat vuur, en vlam bezwalkte 't gansche rijk
 Dat voor mijn Scepter buygd, en dat ick lijck op lijck,
 Wel schendig neêr geveld, in rouw ter aerd zagh dra-
 gen,
 Tot blijdschap, en gejuyg van die hen had verslagen;
 En dat 'er oproer, moord, vast overal verrees.
 Dit heeft my op doen staen, mits dat de doode vrees
 Door al myn Adren krimpt, en heftelijk doet zorgen
 Dat dit de waerheyd zy, ick haek al naer de morgen:

Om

Om dat ick, om 't bewust, daer zenden magh mijn
boôn;

En rust my hier terwijl op mijn verkregen thron:
Doch zoo my deze zorg die ziel te hard quam pramen,
Heb ick flus om Adraft gezonden, om te ramen
Met hem, watme in dees zaek ten besten was gedaen,
Zoo, naer 'tgespook, mijn Rijk was met dees druk be-
laên.

SESDE TOONEEL.

CAMERLINK, SCHILTWACHT.

CAMERLINK.

Ick ben, zoo 'k wel kan zien, daer nu Adraft, in vre-
de,
Zijn wooning houwd, ick volg mijn last, met styve tre-
den,
En klop'er lustig aen.

SCHILTWACHT.

Wie raet dus inder nacht?

CAMERLINK.

Een Boô van Soliman.

SCHILTWACHT.

Een van de boeve jacht

Die op zijn stelten rijd. 'k Meen de droncke bazen,
Die steeds met zulk getier, voor alle deuren razen;
Dus ga vry uwes weegs.

CAMERLINK.

Ick zeg my open laet

Of 't zal u qualijk gaen.

SCHILTWACHT.

't Is maer vergeefze praet,

Ick laet u zo niet in.

70 VEROVERING VAN RHODES.

KAMERLINK.

Ick zal dit marren wreken ;
En zeg noch eens , doe op : ick moet Adraſtes ſpreken.

SCHILTWACHT.

Wat wildge dat hy doe ?

KAMERLINK.

Maer komen by mijn Heer ,
Die zijnen komſt verbeyd.

SCHILTWACHT.

Ick zeg 't hem , en koom weêr ,
Zoo ghy een weinig toefd. Hy zal 'er wel haeft wezen :
Mits dat hy juist daerom is ſtrax uyt 't bed gerezen.

SEVENDE TONEEL.

ADRATES alleen.

HEt dunktme wonder vreemd dat naer mijn komſt
nu wacht

Den groten Soliman , dus in de nare nacht.

't Beducht bevangtme ſchier dat hy my heeft ontboden ,
Om my , tot eenen loon , wel wredelijck te doden :

't Kan ook niet anders zijn of zijnen geest gevoeld

En voed voor my een haet , die naer de wraeck noch
woeld ;

Maer zoo my nooit de vrees kon slaên , ten ſtrijd te ko-
men ,

Zoo ga ick oock naer hem , bevrijd van angst' en ſchro-
men.

ACHT.

ACHTSTE TONEEL.

De Geest van GRADEMART.

O Soliman! ontwaek en open uw gezicht:
 Doch schrik niet voor mijn toorts, of voor diens
 flickerlicht:
 Maer zie hoe dat de klaeu des moorders, door dees won-
 den,
 Mijn leven, met verraed heeft wredelijk verflonden.
 Koom, zie uw Grademart, die nu niet langer leeft,
 Maer, zielloos, als een schim, voor uw gezichte
 zweeft,
 Om u dit vals bestaen wel klaerelyk te zeggen,
 En u het eygen wit op 't grondigst uyt te leggen.
 Na datge my, voor straf, had op den hals gelaen
 Dat ick gevangen zat, en voor ons' ramp, Polae
 Had eveneens beloond, doch dat, naer uw gebieden,
 Aen ons, in 't minste niet, zou overlast geschieden;
 Zoo heeft Polae daer op zo schendigh omgekocht
 Die d' aching hadd' op my, dat ick wierde omgebracht,
 Uytzorge dat ick hem verhindren moght, of schaden
 In 't geen dat hy bestond, met over schelmse daden.
 Met vonden, loos beleyd, verkreeg hy aen zijn zy
 Die ghy, op uw vertrek, op-leyde uw heerschappy,
 Waer uyt zo groote moord, en oproer is gerezen,
 Dat d' eene broer den aër, om in bezit te wezen,
 Brengt woedelyck om hals. Hier maeckt, een vreugds
 gebaer,
 Twijl daer een ander treurt: uw Rjck is in gevaer
 Om, door dees boze twiit, tot asch en puyn te raken;
 Want elck voor ander wil zich zelf den Keyzer maken.
 Het meestendeel Polanes roept voor opper Heer,
 Maer uwen oudste Basch die stoot dees wil ter neer,

72 VEROVERING VAN RHODES.

En poogd, voor alle ramp, uw rijcken te bewaren,
d' Oproerders doen hun best om vaerdigh te vergaren
Al 't moedigste oorlogs volck dat in uw landen woont.
Dies koom ick dus by u, schoon ghy mijn daen beloond,
Als een ontzinden, hebt, dat ghy hier niet zoud blijven:
Maer trecken naer uw land, om daer weêr uyt te drij-
ven

De mist van deze wolck, die 't ganschelijk bezwalkt.
De tijd eischt mijn vertreck, den donckre afgrond spalkt
Haer holle kaken op, om my weêr graeg t' ontfangen
In haer bedamppte poel: uw borgers zo verlangen
Naer uwen weder komst, daerom uyt Rhodes trekt
En denck dat u, gewis, een vrind hier toe verwekt,

NEGEND E T O O N E E L.

SOLIMAN, ADRASTES.

SOLIMAN.

W At doode en kill'ge schrik, die daer mijn rust koomt
breken

Heeft zo haer banghigheyd in s'levens licht ontsteken
Dat onrust daer uyt walmt? wat was 't dat my ver-
scheen?

Een droeve en nare schim, die strax voor my ver-
dween?

Ach! neen, 't was Grademart: hy heeft tot my gespro-
ken,

Zijn wangen waren bleek, zijn oogen diep gedoken;

Het is voorwis zijn geest die om mijn leven waerd,

En met een helse toorts mijn ziel zoo heeft vervaerd,

Wat dreef hy uit zijn mond? ontwack, o vorst! van sla-
pen,

Zie hier uw Grademart, ick zagh toen schrikkig gapen

Een

Een vers gesteken wond, en dat zijn grove borst
Noch met zijn laeuwe bloedt was roode en paers be-
morft.

Zijn stem was heersch van spijt, mits die my, zoo ick
hoorden,

Vertrock dat hem Polaan had nydig doen vermoorden:
En dat, door diens bestier, mijn zo verheven troon
Nu gants aen 't wagglen staet. Het routme, Thagi
Zoon,

Dat ick u ooit een leet heb op den hals gedreven.

Hy heeft my daer vertoon'd dat ick zal strax begeven
Dit Rhodes, en daer op weër trekken naer mijn land
Dat nu is, door Polaan, in eenen droeven stand.

Nu kend ghy, Soliman, wel klaer en zichtbaer speuren,
Dat u geen yl gespooek, uw eerste slaep quam steuren:
Mits u, door Grademart, is kennelijck bevest.

't Geen ghy in twyffel trock. Nooyt weder in my lest
De vorstelijke wrack, voor ickse magh verkoelen
In 't lauwe bloed van hen die naer mijn heersing woelen?

O moorder! o Polaan! hoe durfde ghy 't bestaen?

Dacht ghy de wrack niet zelf op uwen halste laen?
Ja, valle en boze mensch, dees gruwelijcke stucken
U zullen in de poel van alle ramp verdrucken:

Mits ick geen rust weër schep, als wen de dood u veld,
En in den afgrond stelpt.

A D R A S T E S.

Wat maect' u zo ontsteld,
Of deê u, groote vorst, toch voor uw oogen waren
Dat ghy my dus ontbood?

S O L I M A N.

Mijn geeft was vol bezwaren
Toen ick op 't bedde lagh. My docht dat moord en
brand

En niet als oproer was ontsteken in mijn land.

Dit prangde my zo hard dat ick om u moest zenden,

74 VEROVERING VAN RHODES.

Om weten wat u docht geraên om voor te wenden.
Mijn hoop die steunde op trooft, en trad zo voord van
't bed,

En nam tot hier mijn gang: ick heb my neêr gezet
Op dien verheven stoel: daer raecte ick op in dromen
Tot my de slaep beving, waer uyt ick ben gekomen,
Door dien een flikker-toorts, gevat van eenengeest,
Voor mijn gezicht verscheen; dit maekte my bevreesst,
En noch meer, toen ick hem voor Grademarte kende,
Die, door uw Ridder-daên, wel eer zijn hielen wende
Naer 't Rhodiaensche land. Hy zey my dat Polae
Hem doen vermoorden had, en door zijn schelms be-
staen

Mijn land in oproer brengt, om tot 't gebied te raken.
Dit doetme meer en meer naer myne scheidung haken.
Dies, zoge my en 't rijk gezint zift dienst te doen,
Ra my dan tot het best, en wil u vaerdig spoên
Dat alles zy gereed om voorts van hier te varen,
Alcippes zal mijn volck terstond by een vergaren.

ADRASTES.

Zijt zonder zorgh, mijn Heer, en steun vry op de trouw
Van my, eer 't witte in 't zwart', en zwarte in 't witte
zouw

Veranderen in schijn, eer, om 't verlies van 't leven,
Ick uwen dienst verlaet, of die zal tegen streven:
Maer zal met moed, tot dienst uws lands, en u de zee
Door ploegen met uw volck, doch ick heb eenen beê
Die ick aen u verzoeck, en datelijck uyt zal leggen,
Indien 't u wel gevalt.

SOLIMAN.

Wil my die vrylijck zeggen,
Zoo 't tot geen hinder streckt.

ADRASTES.

In 't minste niet, maer eer
Tot uwen lof, mits ick aen u de vryheyt weêr

Ver.

Verzoek van een, mijn goede vrund, die in de handen
Van d' uwen was geraekt, doch heeft zich uyt de ban-
den

Van hen met list gered, en quam te nacht tot my
Met deze reën; verzoek aen Soliman dat hy
Mijn vryheyd wedergeef. 't Is hem die ghy in 't mayen
Der menichen op ons boôm, zoo vreezelijck zaegd
zwayen

Dat Costelijck Rappier, dat hem wel eertijds schonck
Ons Rhodes oppervoogd.

SOLIMAN.

Is hy 't wiens luyfter blonck,
Tot onzer aller schrick, veer boven al de heiden
Die hen toen in 't gevaer, voor hunnen Rhodes stelden,
Zo is 't my dapper leed, dat ick hem missen moet:
Doch mijnen wil hier in naer uw begeeren doet.
Daer is het geen hem diend. Waer my is aengelegen,
Dat doe oock naer uw eed, ick zelf zal overwegen
Wat my nu dienen zal.

ADRATES.

't Zy van my zo beschickt
Dat nooit mijn dienst aen u uyt rechte spoorfel wrickt.

TIENDE TOONEEL.

PERIANDRE, ADRADES.

PERIANDRE.

EEn bange Zorg mijn ziel bestormde en zoo be-
waeckte,

Dat ick, geheel verbaest, uyt slaep, en sluymer raekte:
't Een spook mijn geest in vloog, en 't ander daer weêr
uyt,

En 't darde heeft mijn rust, door haer geweld, gestuyt:

76 VEROVERING VAN RHODES.

't Verlies van Fidamant , en van zijn Florinisse
 Quam dringen in mijn hert : maer ! ach dat ick moet
 misse

Mijn lieve Clarimeen beknelde zo mijn ziel,
 Dat die daer op gestaeg een wakende ooge hiel,
 't Was eerst of ickze steeds zagh voor mijn oogen zwe-
 ven ,

Dan wierd' op 't lest van my gehelijck wegh gedreven.
 Hoe zeer ick zuchte , of riep , ick zach voor mijn ge-
 zicht

Niet meer het zoet gelonck van 't goddlijcke licht.
 Toen was ick , door den druck , gehelijck afgemarteld ,
 Het heygden al in my , mijn zie! scheen al gesparteld
 Op d'oever van 'er vaerd , zoo 'k onverziens voor my
 Een heldre schijnzel zach ; 't oog slaende van ter zy
 Zo zagh ick , naer my docht , een jongh vrouw , die haer
 oogen

Beveste op my , en hiel (wiens aenzicht gants betogen
 Met eenen sluyer was) noch eene by der hand.

Treur toch om Florinis , noch ook om Fidamant
 Niet meer , sprack zy , en noch veel min om Clarimene,
 Op dees uw heyl moet staen. Dit zeggend , zy met eene
 Afsnam den sluyer-band die 't aenschijn hiel bedeckt
 Van dien die by 'er was. Hoe wierde ick opgeweckt !

Mijn tong voer aldus uyt , wat spurde daer , ô oogen !
 Den Hemel daeld op u , of ick worde opgetogen
 Tot in zijn heerlijckheyd. Toen sprack de eerste weêr.

Dit is de geene zelf waer naer ghy voorten meer
 Moet haken als naer dien die ghy nu hebt verloren.
 Des hemels schick heeft dees tot uwen deel verkoren.

Trek vry van Rhodes af , dees zal , eer datghe land
 In uw geboorte plaets , verstrecken tot een pand
 Van uwen zuyvren liefd. Toen zijze weêr verzwon-
 den

Waer door ick my noyt heb zoo fel bestreên bevonden
 Van

Van een verwoed gewoel der dromen die my 't hert
 Bezwalkten als een damp, doch wierd noch van dees
 smert,

Op 't leest geheel ontzet, en kreeg mijn voorge luyfter.
 Ick sloeg mijn oogen op, en speurde dat het duyfter
 Dees nachts noch stede hiel: doch 'k ben van 't bed ge-
 gaen,

En vraegden naer Adrast, om hem te zeggen aen
 Dat ick mijn Reys aen nam. Hy is terstond ontboden
 Van Soliman, wierd my ghezeyt, die hem van noden,
 Tot yets gewichtighs, heeft. Toen woelde in mijn ge-
 dacht

Dat hy zo was ontboôn, en wezen omgebracht,
 Dat drukt my op een nieuw, wie zal, is hy verslagen,
 Toch mynen vryheyds beê nu aen dien Heer opdragen?
 Wat pas ick oock op hem, ick zelf wel oopning maek
 Die aen my vryheyd geef, en laê noch wel de wraek
 Op dezen Turk zijn hals, heeft hy mijn vrund doen ster-
 ven,

En doe hem d' Helse poel voor zijnen loon verwerven:
 Dus waer ick vast naer hem, en zo den dag verwacht,
 Op dat alsdan mijn reys, of opzet word volbracht.

ADRASTES.

Ick neem van Soliman weêr regelrecht mijn gangen
 Naer mynengoeden vrund, die vreugde zal ontfangen,
 Wen ick hem overgeef 't verkregen vry geley.

PERIANDRE.

Wie komt daer op my aen? Wat is 't dat hy daer zey,
 Of half mompeld mort, zo ick niet qualijk hoorden,
 Zoo sprak hy van mijn vrund, hy heeft hem doen ver-
 moorden,

En kooft licht om my meê te rukken vander aerd.

ADRASTES.

Wat wildghe van een moord?

78 VEROVERING VAN RHODES.

PERIANDRE.

Uw wezen op my staerd ;
Of ghy my daer meê driegd.

ADRASTES.

Naer 't hooren van uw spreken ;
Zoo preuteld ghy van moord. Wie hebtge doot gestek-
ken,
Of wredelijck verrukt ?

PERIANDRE.

Mijn quelling , en mijn rust
Ten huize van Adraft.

ADRASTES.

Heeft dees oock uytgebluft
Het leven van mijn vrund ? Wat komt my daer bettoken ?
Op u , ô valse boef , zal woedigh zijn gewroken
De gruwelijcke daet , en moetwils overlaf ,
Die ghy bedreven hebt ten huize van Adraft.
't Sa pas op uw geweer.

PERIANDRE.

Ick heb alreeds in handen ,
't Geen menig oorlogs man deê ruymen , tot zijn schan-
den ,
Dat nu de moord mijns vrunts zal wreken door u dood.

ADRASTES.

Dit is hem die ick dacht te wezen uyt de schoot
Des levens weg-gerukt. O waerde Periandre !
Mijn vreugd weêr adem schep ; hoe ! zouden wy mal-
kandren
Dus smaken doen de dood ?

PERIANDRE.

Ick meende , waerde Adraft ;
Ghy waerd al lijveloos.

ADRASTES.

Ick wierd zo flus door last
Van Soliman gewekt , om strax by hem te komen.

PE

P E R I A N D R E.

Ick dachte dat u daer het leven was benomen.

A D R A S T E S.

Neen, anders was't met hem, daer is uw vry geleyd.

P E R I A N D R E.

Nu is het, Hemel, tijt dat ick van Rhodes schey,
Om dien, die my verscheen, door liefde en gunst te win-
nen.

A D R A S T E S.

Een noot-perffende zaek trekt my nu weêr naer binnen,
Auroor klimpt op 'er koetz, en weêr den Hemel dekt
Met aengename rood, de duyfsteris vertrekt,
En laet 'er leger - steê.

P E R I A N D R E.

De nood my perft te scheyden;

Dies zegg' ick dan, vaer wel, de vrundfchap in ons bey-
den

Blyft eeuwiglijk gehuyft.

A D R A S T E S.

By dit zegg' ick vaer wel,

'k Moet gaen dat ick volbreng des groten Heers bevel.

P E R I A N D R E.

O hemel! geef dat ick de haven magh bezeylen

Daer ick, met luk becroond, mijn heyl in kan bepeylen;

Eynde van het Vierde Bedryf.

80 VEROVERING VAN RHODES.

HET VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

M E S S E N I A, L Y L I A N E.

M E S S E N I A.

O Ch! lieve Lyliaen, wat my te nacht verscheen?

L Y L I A N E.

Wat toch?

M E S S E N I A.

My docht ick zagh in mijne kamer treên
Mijn lieve en waerde Zoon, die over zoo veel jaren
Van my en u met leer en hertzeer is gevaren.
Een ongemene vreugd omringde toen mijn hert,
En dreef'er uyt de knel van mijn geleden smert.
'k Riep, koom, ey! nader my, mijn lieve Periandre.
Mijn droeve quel die moet in blye vreugd verandre;
Hy had een Godlijk beeld nochaen zijn slincker zy,
Daer op hy wyzend, spraktoen blyelijck, tot my:
Dees is my voor de moeyt van mynen reys geschoncken:
Dees heet in mijnen ziel zoo heerlijck gebloncken
Dat ickse waerder acht; dan dat ick had de schat
Van 't heerfelijck gebied der alderbeste stad;
Dus houdse toch zoo waerd' als my, is't u w behagen;
Of ander zultge my ook geene liefde toe dragen.
Ick zeg't toe mits ick niets in haer onwaerdigs vond:
Doch voelden yets in my het geen dat tegenstond:
Maer hadze naeuw by my, of zy is dood gezegen,
Omstrengeld van zijn arm, en hy by haer gelegen,
Ging meê den zelven gang. Dit deerlijck ongeluck
My zwijmen deê van smert, en overgroten druk,
En heeft my, bang, en droef, uyt mijnen slaep doen ko-
men.

L Y-

L Y L I A N E.

Onstel u niet Me-vrouw, het zijn maer ydle dromen,
 Gae met my weêr na huys, en denk dees droeve pijn,
 Die zal voor u en hem maar enkie blijdschap zijn.

T W E E D E T O O N E E L.

P E R I A N D R E . L Y L I A N E . M E S S E N I A . C E L I N D E .

P E R I A N D R E .

D En Hemel zy gedankt, door wien ick heb de ze-
 gen,

Daer al myn heyl op stond, geluckelyk verkregen,
 En is de jonge bloem, die in 'er vollen schoont,
 Tot Rhodes inder nacht, wierdt in mijn slaep ver-
 toond.

Zy wacht daar gintz naer my, dies ick Loreyn moet
 loven,

In mildheid, en in pracht voor alle Vorsten Hoven:
 Om datze my daer is tot pand van liefde, en voor
 Mijn quel verleend. O overzeegbaer luk! waar door
 Mijn afgesloofde ziel, nu weêr mach adem schep-
 pen,

En smaken meerder zoet, als uyt het lips gereppen.
 Dit is het huys van mijn Voor-vaedren eergesticht
 Waer ick mijn oogen eerst geopent heb aan 't licht.
 Ick klop 'er dan op aen, geeft toch, ô Hemels hoe-
 der!

Dat ick weêr zie gezond mijn lieve en waerde Moe-
 der.

L Y L I A N E .

Wat koomtme daar te voor! is 't, Hemel, niet de
 Zoon
 Van uw Messenia?

82 VEROVERING VAN RHODES.

PERIANDRE.

Ghy trefd de rechte toon
Zoo ghy het vast vertrouwt.

LYLIANE,

Ick kan by na niet leven.
Zouw ick uw Moeder niet uw komst te kennengeven;

PERIANDRE.

Ick ben, ó goede God! geheel van vreugd verkracht,
Mirz ik daer uyt versta, dat dien ter wereld bracht
Dengene die ghy nu met gunst hebt begenadigd,
Noch in het leven is, en nocht mocht zijn verzadig
Mijn eerst ontvonkte vlam, gebaerd uyt Lyliaen,
Zo niet een ander vuur die heel had doen vergaen.
Daer daegd mijn moeder op.

MESSENIA.

De vreugd my zelf kooft tegen.

PERIANDRE.

Mijn blijdschap huwt aen d'uw, en uyt mijn hert kooft
vegen

PERIANDRE.

Dequel, zolang geleén.

MESSENIA.

Zijt welkoom, lieve Zoon,
Ick dacht al dat de dood van d'aersche levens troon
Alrede u had gerukt. 'k Voeltot mijn hert indringen
De blijdschap, en de vreugd, die ook mijn ziel om-
ringen.

PERIANDRE.

Dit is't noch niet alleen, dat u zal deze vreugd
Doen steygren Hemel-hoog. Een die de witte deugd
Met guide Lov'ren kroond, en die de heerlijkheden
Beichittren om en om de zuiverlijke leden,
En 't Hemelsaangezicht, nu met my delen moet
Uw moederlijke lied,

M E S S E N I A.

't Verftrekt my 't waerfte goed
Dat ick verkrygen magh, als ick u kan vernoeogen.

P E R I A N D R E.

Wildan, zoo 't u beliefd, u op dees plaets toch voe-
gen.

Te wachten, tot ick breng de prael van mynen Ziel,
Daer in 't Loreynse Hoff, mijn trouwe liefd' op viel.
Dit voorderd dan mijn reën.

M E S S E N I A.

'k Zal u terwijl verwachten.
Daar sluyp, ô Lyliaen! yets vreemts in myn gedach-
ten.

Hy fprak daer van Loreyn dat beeld my in de zin
Van 't Kind dat ick daer eer doen voeden hebter min;
En dit is niet alleen, 'k voel door mijn leden dringen,
Dat my een groote ramp zal by dees vreugd' omringen:
Mits my weër kooft te voor 't geen ick u laeftmael zey
Hoe dat hy weder quam met een, en datze bey
Verrukt zijn door de dood, voor mijn beschoten oo-
gen;

Waer door mijn zoete vreugd' geheel was wegh-gevlo-
gen,

Dit overlaed' op nieuw mijn afgepijnde hert,
En ftuwt tot in mijn ziel een druk van bange fmert.

L Y L I A N E.

Vertrooft u toch, Me-vrouw, en wil 'er dit uytrape
Dat deze toen niet zijn voor uw gezicht ontflapen:
Maer juyft zijn quel, en haer die by hem was, en uw
Zoo langen tijd geleën.

P E R I A N D R E.

Aenschouw, ô Moeder! nu
Wat uwen Zoon u kooft voor uw gezicht vertonen,
Is dit geen Hemels beeld, de schoonste van de schonen
In al die levend zijn? dit was mijn lieve bruyt,

84 VEROVERING VAN RHODES.

Maer nu mijn waerde helst, en kostelijkste buyt
 Die my 's toegedeeld, door 's Hemels mildigheden,
 Voor al het zwaer verdriet, op mynen reys, geleden:
 Dies ickze waerder acht dan dat ick wierd beloond
 Met eenen Vorstendom, ja Koningklijk gekroond.
 Mijn loon van dertien jaer, mijn lief en mijn getrouw-

de,
 Hout ghy my voor uw zoon, zo moetghe dees oock hou-

den,
 Als my, voor uwen kind, en dochter die de band
 Van Gods instelde echt, door liefde met hand in hand,
 Aen my zo heeft gestrikt, dat ramp of sinxe vlagen
 Mijn liefde noch de haer ooyt zullen kunnen jagen
 Uyt ons vereende hert, maer vindge zullix quaet,
 Zo zultge my, uw zoon, niet houden in de staet
 Als ghy verschuldigd zijt.

M E S S E N I A.

Neen, zoon, ick zal de dagen,
 Die 'k noch te leven heb, zo groote liefde dragen
 Tot u. en deze helst, dat daer in geen verschil
 Van u kan zijn gemerkt, dies koom, mijn kind, ick
 wil

Aen u, als hoord', mijn plicht met deze kus bewyzen,
 Zoo lang ick leven heb zal meer en meer noch ryzen
 Mijn moeder liefd tot u, en mijn beminde zoon.

C E L I N D E.

Mijn danck, ach! moederlief, verstrecken moet tot
 loon

Aen uw beleefden aerd. 'k Zal met gehoorzaamhe-

den
 Aen u mijn dienst en plicht, naer uw beliefd, besteden;
 En zult nooyt speuren, of bevinden dat mijn man
 In mynen doen yet ziet, 't geen hem, of u my kan
 Ontrekken uwen liefd.

MESSINA.

Koomt kindren u vermaaken ;
 Om in mijn huys de vreugd' in ons zoo wel te smaken ,
 Dat daer door al de quet , en lang geleēn verdriet ,
 Door uwelieve komit , van groot verteer tot niet.

DERDE TOONEEL.

LYLIANE alleen.

WEl mocht Messina met groot beduchten vrezen
 Voor d'uytstomst van den droom , die in den nacht
 voor dezen ,

Haer in den slaep beving , vermits die even zoo ,
 O noodlot ! is gebeurd . O spoock , ô droom en boō
 Haers droeve ramp ! waerom hebt ghy ons niet gezon-
 den

Een middel daer door wy dat onluk stutten konden ?
 Haer zoon en 't kind van hem en haer de felle dood
 Gerukt heeft , met een greep , strax in 'er yfren schoot !
 Mijn af gestorven lief is d'aerde al afgestorven
 Na dat hy , in gevaer , zo lange heeft gezworven
 De gantsche wereld door , naeuw had hy ons verhaeld
 De wondren van zijn reys , en zagh zijn moeyt be-
 paeld.

Of zijn Celine viel gestrekt in zijnen armen ,
 En uytbraekt' hare ziel . Hy wou , doch kon niet kar-
 men ,

Mits dat hem voortz 't geluyd , was vaerdelijk gestut
 En meē de ziel ontvoer , hoe kan ons zwaerder dat
 Van uw gerechte hand , O Hemel ! zijn gezonden .
 O ! Periandre , lief , uw gaven die 'er stonden
 En bloncken in myn ziel , die dacht' ick met gemak
 Nu wederom te zien , als juyft dees droeve krak

86 VEROVERING VAN RHODES.

My alle hoop beneemd. Barst uyt, O bange tranen!
 En wild een open wegh aen zucht' en hicken banen,
 Tot dat, heel uyt geteerd, my oock de ziel verlaet
 En vliegd naer dien die in 't gedacht noch heerlijk staet,
 En die de aerd wel haest in 't duyster zal bestelpen,
 Ick geef 'er my van daen. Neen! Lyliaen moet hel-
 pen

Dat toch de laetste eer word heerlijk uytgevoerd
 Aen hem waer van mijn geest zal eeuwigh zijn ont-
 roerd.

Men is nu al gereed dat hy met zijn Celine
 Uyt ellik eens gezicht, en zonder dat het binden
 Huns echte zy ontfrikt, verkrygen zal het geen
 Dat hen daer toe vereyscht, dies ga ick daer dan heen.

VIERDE TONEEL.

FIDAMANT LYLIANE.

FIDAMANT.

Wie zal my van de last der moeyten toch ontladden?
 O Clarimeen! wie zal toch van uw wangen dwa-
 den

De tranen, die my meê, geperft van deze pijn,
 Steeds bigglen uyt 't gezicht? wie zal ons trooster zijn?
 'k Heb u met Florinis gebracht tot in de haven
 Waer uwen woonplaats is, ick gac, in druk, noch dra-
 ven

En zwerven over zee, en land de wereld door,
 Ick zoek, ick ren, ick vraegh, maer noch geen ty-
 ding hoor

Van hem die my een vrund, en haer een wel beminde
 Verstreckte, eer het geval kon dezen band ontbinde?
 Waer zijtge, o Periandre, steunsel onzer hoop?

Zal

Zal al mijn groot gewoel niet wederom de knoop.
 Herhechten van ons liefd? 'k Ben in Escovy Tempel;
 Best kniel ich hier voor God, op zijn gewyde drempel,
 En bidd' hem, nadien ick voor al myn draven niet
 Kan vinden dien ick zoek, dat hy in dit verdriet,
 Verlichten wil de quel des droeve Clarimene,
 En my gezond weër voer, daer ick haer trooft verlene,
 Met mynen Florinis, die, met een groot verlang,
 Mijn wederkomst verbeyd. O Hemel, Hemel vang
 Toch eens, in het gehoor van uw medogenheden,
 Mijn stem die hulpe roept met smeken, en gebeden.
 Bestraelme met uw gunst, bestrael, bespoeyme met
 Genade.

LYLIANE.

Felle ramp?

FIDAMANT.

Wat stut daer mijn gebet?

LYLIANE.

O pijn, O smert; verdriet, en droeve ongelukken!
 Zuit ghy my slinx en dwars het leven dus verdrucken?
 Verftomt dan nimmer niet, O bitz geval! de klauw
 Van uwe nydigheyd. Mijn hert, ter dood toe, flaeuw
 Dat uyt 't naeuw eenen klacht, door 't perffen van de
 hicken,
 Met zuchten ondermengd.

FIDAMANT.

Wat wil dit.

LYLIANE.

Nare schrikken!

Benevelt my niet meer, treckt spoken van my af,
 Of werpt my toch gezwind het lichaem in dit graf
 Terwijl my God de ziel geheelijk voerd naer boven
 Tot aen zijn heylge Throon, om hem met dank te lo-
 ven.

88 VEROVERING VAN RHODES.

FIDAMANT.

Hoe komt het, droeve mensch, dat ghy doet zucht op zucht.

Doorklincken dit gebou?

LYLIANE.

O jammer! onluk, vlucht

Uyt mijn gedacht, 't hert barst.

FIDAMANT.

Ey! wil uw hoeft op beuren

En zegme, waerde vrouw, wat doet u treurigh treuren

LYLIANE.

Wie eyscht me?

FIDAMANT.

Die u zoekt te troosten.

LYLIANE.

't Slinx geluk,

Heeft, Heer, my haest vernield.

FIDAMANT.

Uw droeve en zware druk

Gerechtigh tuygd te zyn, en speur wel dat uw klagen

Hier uyt haer herkomst heeft, van die de dood, ver-
slagen,

Heeft in dit graf gestelpt, doch myn gemoed niet strekt

Dat ick u yet vertoon dat uwen voorneem trekt

Van 't wit waer ghy op doeld, ik wil oock niet verach-
ten

Uyt vreeze dat ick mocht de zielen van 'er klachten

Beroven; daerom datge haer daer mede vest

Voor eeuwich in 't gedacht, maer weet dat ghy ook lest

De hardste drang van dien, in dien ghy zijt geboren

Van zoo gedwongen aerd dat ghy my reën moogd hoo-
ren.

't Kan zijn dat, door 't verlies, van eenen Man of Broër,

Uw droef heyt eerst dus zwaer in 't diepst uws herte
voer,

En

En daer uyt dringen deê dees zuchten, hicken, klach-
ten,

Waer mede ghy het hard van 't marber schijnt te zach-
ten.

Vertrooft u toch, Me-vrouw, en denck dat ghy voor wis
Nu zelve loopt gevaer door uwen deerenis,

En zultze zoo noch eens den bittren dood doen sma-
ken,

Indienge door dees quel uw ziel koomt uyt te braeken:

Ghy werpt ter neêr de hoop huns levens die herleef,

Zoo ghy in uw gedacht aen hen noch Adem geef.

Dus open my uw quael, en wil u wat bedaren,

Licht dat ick dan noch vind' een troost in uw bezwaren:

L Y L I A N E.

Mijn Heer, wie ghy ook zijt, 'k ben niet verwonderd,
nocht

Ontfer, dat u mijn klacht tot deernis heeft gebrocht:

Mits zich medogenheyt, na 'k altijd heb bevonden,

In d'eedle Zielen huyst, dien niet zal zyn geschonden

Door u, na 'k meen, wanneer ghy weten zult, waer in

De ramp bestaet dat ick het klagen dus bemin;

Ick ben ook vry van zorg dat ick van geen misdaden,

Dan, in het minste deel, zal zijn van u beladen.

Ja, eedle, Heer ick ben de droeve Lylian

Die om 't verlies eens Man, noch Broêr, de minste traen

Niet stort, maer om d'onnozelheyd dien' heeft verlo-

ren,

Toen zy, gezegsaem zijnde, haer heeft dees quel gebo-

ren,

Dit donckre graf is wel de oorsaeck van mijn klacht;

Wat aen gaet dien 't besluyt, nooyt streckte mijn ge-

dacht

Dat ickze heb bemind, of vaste liefd gedragen,

Als die my d'eerbaerheyd toezeyde of kon behagen.

Dies zo ick zuchten uyt, of bange tranen stort,

90 VEROVERING VAN RHODES.

Gedij 't alleen daerom , dat met mijn misdaet word
Gehelijck uytgewist , en uyt den grond gewreven
Dees letteren die men heeft op dezen steen geschreven ,
Op dat mijn misverstand van nu tot eeuwigheyd
Wort klaerlijck afgedrukt , en over al verbreyd.

GRAF-SCHRIFT.

Hier rust de Vader by het Kind ;
De dood hier Broêr , en Zuster bind :
Daer toe de Man , en Vrou te zamen :
En zyn niet meer dan twee lichamen.

FIDAMANT.

Hoe ick dit meerder lees , en ick met zinnen slijpen
Om dezen inhoud peins , te min kan ick begrijpen
Wat dat dit zeggen wil : 't schijnt my te byster vreemd
Ick raeck 'er nimmer uyt , zo ghy daer af niet neemt
De duyfternis die 't dekt.

LYLIANE.

Ick zal als die gordijne
Verschuyven deze wolck , en u doen helder schijne
De dagh waer ghy naer vraegd , hoe wel dat dan mijn
pijn ,
Doende aen u dit verhael , daer door verzwaerd zal zijn .
't Was in dit vruchtbre vleck waer dat ick wierd gebo-
ren.

Dan heb juyft op dat uur mijn ouden verloren.
En Raekte toen vootts in Messenias behoet
Die my gelyck 'er kind , naer eysch , heeft opgevoed :
Maar kon nog naeuw de tydt van mynen Lent beraken
Of moest de bitter steek van 't dwarse noodlot smaken.

Zy

Zy hadden noch een Zoon van mynen ouderdom,
 Geheten Floriant, die zonder wederom
 Met liefde te zijn geloond, op my zijn Liefde leyde.
 Hy zocht my stadigh aan, (choon ick hem dickwils zey-
 de:

Ghy smeekt toch al vergeefs: 'k ben zo vermetel niet
 Dat ick u min, Laet af, ick bid, naar hoger ziet,
 Ick ben uw Liefd niet waerd. Maar hy vervolgde in sme-
 ken,

Om mijn Verharde moet, of wrevel zin te breken.
 Hy won in 't Eerste niet, maer gaet op 't lest zo aen
 Dat ik, van quel vermoeyd, hem drukkig toe moest
 staan,

Op eenen zeekeren tijd mijn minne te genieten.
 Ick zagh dit uur te moet met leed zijn en verdrieten:
 Maer toen den dagh verscheen dat ick de naeste nacht
 Mijn eer verliefen moest, zo prangde my 't gedacht
 Invoegen dat het vocht vast uyt mijn oogen vloeide,
 Dit zag Mestenia, die my wel lange moeyde
 Naer d'oorfaeck mijns geweën, dies ik, tot in de ziel
 Bedroeft, haer zey dat een mijn eere zocht, zy viel
 My voorderaen, maar zo ick niet mijn zin kon stree-
 ken

Dat ik haer dit geheym zou opentlijk ontdekken,
 Zo zeide ick, 't is zo een, die 't liefst is in uw hert.
 Wat is daar uytgebeurd: het baerde nijd en smert
 In 't diepste van 'er ziel: mitszy niet lang voor dezen,
 Was, wederom hertrouwd, zo dachtze 't kan niet we-
 zen,

Of 't is mijn Philidor, de minne noch niet woond
 In Floriant mijn zoon, die heeft daar van getoond
 Aan my te zichtbre koelt, dies, zonder meer te vragen,
 Zy strax gebodt dat ik myn queller zoude dagen
 Te komen op een zael dien zy toen aen my wees,
 En dat de naeste Nacht. 'k Had niet de minste vrees

92 VEROVERING VAN RHODES.

Van 't geen uit dit verdragh zo wonderlyck geschieden.
'k Volbraght dan zo 't bevel van haer (die brand' en zie-
den

Van tooren op 'er man) dat ik 'er zoon dien nacht
Deel komen in die plaats, vermits ick deze dacht
Te zijn die haar vergramde, op dat hy zouw on' fange'
't Verwijt zijns dertle wil. Zy hadd' alrede lange
Gewacht naer hem, wiens komst zy niet mocht hopen,
dan

Heeft van 'er zoon, door ydle waen ontzind, als Man,
In deze droeve nacht, het min-genot genoten
Auroor noch nier de lucht met Purper had beschoten
Of Floriante had, onwetende, volbrocht
Een zond waar op dat hy in 't minst niet gedocht.
De vrees elx tong zo hiel dat d'een tot d'aer g'en reden
Van kennis uytting sprak, de nacht was naeuw verleden
Of ick trad naer dees plaets, en quaem Meesteen te moet.
Ick heb, sprack zy, gebluft en welgelest het bloed,
Dat van onkuyse vlam zoo dapper op u branden.
Zijn dat, ô Philidor, d'uytwerkzels van de Panden
Uws trouw aen my beloofd: ick had dit naeuw gehoord
Of 't was of my een stael het hard had doorgeboord.
Zy ziende my ontfeld, begeerde ick zouwer zeggen
Wat toch de oorfaek was. Toen ging ick haar uytleggen
Het botte misverstand. Dit pijnde haer zo de ziel
Dat, zy, door zwaere quel, beswymt ter gerde viel.
Ick troofte haar, naer mijn macht in deze droef elen-
den,

En gaf 'er raer zy zouw uyt haar gezicht verzenden
De oorzaak van 'er quel. Zy neemt myn raat ter hert,
Verzoekt hem tot een tocht. Hy voelde wee en smert
Dat hy 't bewilligen moest: Mits hy naar zijn gewee-
ten,

Niet beter was bewust. Of hy had my bezeten;
Want hy naer zichtbre schyn, zijn willen naer de wet

Der liefde toen op my had gegrondvest en gefet:
 Maar hoorend dat zijn reis zouw naer Venetie strekken
 Heeft hy zo veel hy mocht, zijn leet zijn gaan bedek-
 ken.

Hy nam zijn af-scheid dan, en voer toen daar op af,
 Na dat hy rechte blijk aan my van liefde gaf.

Hy ging en liet ons gants bedampt van ongelukken
 Maar dezen druck die quam Mefleen op 't hardste druk-
 ken

Toen zy haer vond bevrucht, en nogh in twyfeling
 Wie d'oorzaak hier van was: maar verwondering
 Befpeurden ick toen zy quam op haren tijd te baren,
 Als dat het kind van trek, van wezen, lonk, en haren
 In alles was gelijk haer Zone Floriant,

En noch een dochter was, die zy terstond meê zand
 In 't Hof van den loreyn: om in 'er ziel het woeden
 Van dees onnoosle zond in 't minste niet te voeden.

Haar lieve Floriant deê dikwils ons verstaen,

't Wyl hy zijn woning hiel by den Venetiaan,

Hoe 't met zijn Leven stond, en liet my 't elcken we-
 ten,

In wat geschrift hy schreeft, dat hy niet had geweten;

Hoe veer hy van my was, mijn liefde uyt zijn Hert.

Maar wat geschiede my: Hoe wierd mijn ziel door
 smert,

Tot barsten toe, bekneld, wanneer ik in de laetste

Een andre name Las: Jupyn nooit donker kaetste,

Die zulcken schrikking gat in een gepijnde ziel,

Gants overlaân van fond, als op mijn hert toen viel:

Maar dese druk en quel moest weêr in zich versmoren

Toen my Meflenia, niet lang daar na, deê hooren:

Hy draagt door mijn bevel dien naem die gy daer ziet

Zy schreef toen weêr aan hem waer ik haer meê toe
 ried,

94 VEROVERING VAN RHODES.

(Om dat het my weêr rust en hem zouw vryheid
geven)

Dat ik de ziel was quyt, en 't lichaem, zonder leven,
Lagh in een graf bestelpt. Dees valse tyding heeft
Aan hem voor waar verstrekt; mijn ziel nog angstig
beeft

Als ick herdenk hoe sterk my quam de rouw bevangen
Toen ick daer na van hem geen tyding kon ontfangen.

FIDAMANT.

Een vreemden inval sluipt in 't diepst van mijn gemoed.
Ik bidd' u dat gy toch aen my dees eere doet,
Te zeggen voor wat naem hy zyne ging verandre',
En hoe veel tijds geleen. . . .

LYLIANE.

Maer dien van Periandre,
En 't is wel dertien Jaer dat hy de reis aannam.

FIDAMANT.

Zoo lang is 't ook geleen dat tot Venetie quam
Een die dees naeme droeg, en die ick heb gehouden
Voor mijnen grootsten vriend, die stadig zich vertrou-
den

Op my, en ik op hem in allerly gevaer.

LYLIANE.

Wat is dat gy toch zegt? ik weet niet wat my daer
Zo onverziens bevangt. Eer d'aangevangen reden
Van my haar loop verlaar, wôrt u van my gebeden
Dat my mach zijn verhaeld, hoe ghy de kennis kreeg
Waar uit uw vriendschap sproot.

FIDAMANT.

't Scheen dat die heimlijk zeeg
Van d'Hemel in ons hert: zoo haest als hy quam Lan-
den

Ter haven van Venetetz, zoo hechten zich de banden
Van onze vrundschap vast, ick sprak hem oock, Me-
vrouw,

Toen

Toen hy ontving de weet van uwe dood, de rouw
Die toen zyn hert beving kan ick u niet uytſpreken;
Door hem miſt ick een Maegd, hy zelf ging hem verſte-
ken,

En vlood uyt haer gezicht. Wy quamen naderhand
Met dees, die hem vervolchde in 't Rodiaenſche Land;
Waer dat hy uit de Klauw der alderfelſte beeſten
Mijn zuſter heeft verloſt, die hy t'Lieftſt, zy hem 't
meefte

Bezind had in de ziel. Wy hebben in gevaer;
Van veelerhande noot, geſworven menig Jaer:
Maer waren juyſt, ô ramp! tot Rhodes toen de banden
Der Turken dat beknelde. Ick raekte uyt hun handen
Met mijn beminde lief en Zuſter die ick weêr
In 't Rijk Venetien bracht; en nam toen voort mijn
keer,

Door mijnen Zuſters Liefde, en eigen aangedreven,
Om weeten of dees vrunt was dood of noch in 't leven!
Ick quam tot Rhodes weêr, maar ach! Ik vonde hem
niet,

En zoek nog d'aerdboôm door, beneveld van verdriet;
Ick quyn in moeite en quel, mijn zuſter baed in tranen,
Noch kan ik niet voor haar noch my een ingang banen,
Tot onſen voor'gen vreugd, Maer twyffeld ghy of 't is
Den geenen die ik meen, zie daar een beeldenis
Dat ick al over lang heb van myn vriend gekregen.

L Y L I A N E.

Ach! wat zie ick een zwier! ick voel mijn geeſt bewe-
gen,

Mits tuſſchen 't beeld uws vruntz, en Floriant geen ſchil
Van my kan zijn gemerkt, dus zal ik, iſt uw wil,
Zoo ghy noch naer hem zoekt, met klare reên verkla-
ren,

Hoe dat het is met hem, en waer hy is vervaren.

Het onluk heeft hem toen tot Rhodes niet verdrukt:

Maer

96 VEROVERING VAN RHODES.

Maer dacht zich weêr by u te voegen, maar mislukt
Is al zijn mocite en vleit. Hy was geraekt in Handen
Van eenen wreden Turck, dan quam weêr uyt diens
banden

Door middel van Adraft, die welk aan Soliman
Zijn vrij-geley verzocht, en scheiden daer na van
Het droeve Rhodes land, om weêr zijn aêm te haelen
Daer hy was opgevoed, en dacht zoo te bepalen
Zijn Lang-geduerde Reis: maer eer hy daer toe quam
Geraekte hy in Loreyn, waer hem een minne-vlam
Gesloopen is in 't hert uyt d'oogen van Celine,
Die ook, door Liefde ontfonkt, zich toen aan hem deê
binden,

Door vercende trouw.

FIDAMANT.

Hoe is hy hy dan getrouwt
Waar op mijn zuster heeft zoo vaste Liefde geboud?
Geluckige Celind! O droeve Clarimene!
Nu is, gelijk een mist, uw zoete vreugd verdwenen;
Uw hoop is nu vernield, mijn zoeken is gedaen.

LYLIANE.

Hoor naar het eynd mijns reên. Hy is met haar gegaan
Voorts uyt 't Loreinse Hof, dat hy wil duyzend malen
Noch zegende op zijn wegh, omringht van Lieve stra-
len,

Geschoten uyt 'er Oog, zich reppende om, naer lust,
Met deze jonge Zon te leven in de rust

Op zijn geboorte plaats. Hy quam tot op den drempel
Waar hy Celine liet, van dees gewijde Tempel,

Op dat hy hunnen komst zijn Moeder deê veritaan;

Hy quam dus onverwacht, en sprak 'er blijlik aen.

Ach! Moeder, toef hier wat, zo breng ick u den ze-
gen

Die ick, door 's Hemels gunst, heb op mijn Reys ver-
kregen.

't Is 't alderschoonste beeld daer ik of gy van weet :
 De zuiv're Liefde en trouw heeft ons aan een gesmeet :
 't Is zulk een als ik zelf , ghÿ moet ze als my beminnen ,
 Of anders moet ge my ook stellen uit uw zinnen .
 Zy zeyd' haer gunst hem toe , hy gaet toen daetlijk heen
 En hield zijn schoone , die van haer , met zoete reën ,
 Verwelkomt wiert , doch was beroerd toen zy liet wei-
 den

Haar oog op deese Tweede hem zelfs , maar wou niet
 scheiden

Het geen den Hemel had bestrickt door d'echts ver-
 bond ,

Hoe wel zy 't tegen reën , en gants onrechtigh vond .

F I D A M A N T .

Zo ick my niet bedrieg , hebb' ik terstond u , boven
 Aldie 'er levend' zijn wel hooglijk horen loven
 De waerde van Celind , en nu zo zegt ge weër
 Te zijn gantz buiten reën dat zy verkreeg de eer
 Een vrouw van hem te zijn .

L Y L I A N E .

Ick speur wel dat mijn reden
 Voor u zeer duyfter zijn , maer zal u daer van heden
 't Licht klaerelyk doen zien . De Moeder haer gezicht
 Zo haest niet had gevest , op dit zijn zielens Licht ,
 Of wierd het wijs te zijn het kind dat zy voor henen
 Had by hem zelfs gehad , dit dee op nieuw haar weenen ;
 Om dees onnoosle zond , dies Periandre van
 Zijn overschoon Celind , de Vader , Broeder , Man
 Bevonden wierd . . .

F I D A M A N T .

Wat kan 'er niet al vreemts gebeuren
 In 't geen men niet bedenckt !

L Y L I A N E .

Men kan hier klaer uit speuren
 Dat al des menschen doen is ydel ; ja gants blind .

98 VEROVERING VAN RHODES.

Indien zich God de zaak met hen niet onderwind.

FIDAMANT.

Hoe is 't met hen vergaen.

LYLIANE.

Celind dien ghy benyden

Ruft in dit donker graf, en neffens haere zyde
Den gene dien ghy zoekt, mits God, wien zy onfliep,
En loofde haar zuyv're ziel, toen meê behagen fchiep
Dat hy 'er volgen zouw, en laten ongefcheyden
Dien zuiverlijken band, om dat ze alle beyden
Uitbraekten hunnen ziel; juist op dien zelven dagh
Dat hy, van moeyt verlost, zich weêr in ruste zagh,
Zoo dat door 't geen gy ziet, en 't geen dat ick u zegge
Uw zoeken enden moet: mits 't graf u uyt kan leggen
Waer hy gebleven is, daer by de Historie van
Zijn leven u verklaerd, het grafschrift, dat dus kan
Aen n zijn afgedrukt. Dies mogen uw elenden,
Met uw nieuws gierigheên, van deze tyd af enden.

FIDAMANT.

Wat voor een wreede druk koomt scheuren door 't ge-
hoor,

Tot in mijn droeve ziel! ach! Hemel, is dit voor
Mijn zoeken en verdriet! O! droeve Clarimene,
Hoe zult ge toch met my, naar vol vereysch bewene?
U wel beminde lief, en mijn getrouwe vrund!
Waarom heb gy, ô God! ons zulken ramp vergund!
Barst Tranen uyt mijn hert, en wild dit graf begieten
Tot trouws bewijs van hem die heerlijk mach genieten
Een heylge stee by God, twent ick mijn dagen slijt
In druk en grote Rouw Neen zuchten, zuchten rijd
Dat ghy uyt mijn gemoed den Hemel mooght beracken,
En Laet de swarte aerd, mijn bracke tranen smaken.
Ick zouw mijn leven hier doen enden door dit stael,
Zo my geen hoop beving, dat ick in weelde en prael
Van alerhande vreugd, noch blylijk zouw genieten

Uyt

Mijn lieve Florinis , en jagen de verdrieten
Uyt haar benaeude borst , die niet als klachten uyt ;
En dat met een magh zijn in Clarimeen gestuyt
Het droeffelijk gekarm , dat haar in 't grat zal trekken !
Dies laet u , Lyliaen , mijn dank tot loon verstrekken ;
Mirz ick nu klaerlijk zie dat , door dees zware dut
Mijn zoeking is geheel , ja tegen wil gestut.
Vaerwel ick ga , en Laet met leet mijn Periandre.

LYLIANE.

Vaerwel mijn droef heyd kan verkeren noch verandre
Voor dat geblust zy 't geen waerom ick alle daeg
Mijn droeve onnozelheyd , en zyne dood beklaag.

Verwind u selven.

E Y N D E,

THE HISTORY OF

The first part of the history is
 divided into three books. The
 first book contains the history
 of the world from the beginning
 to the birth of Christ. The
 second book contains the history
 of the world from the birth of
 Christ to the present time. The
 third book contains the history
 of the world from the present
 time to the end of the world.

THE HISTORY OF

